

UNIVERSUL LITERAR

PROPRIETAR:

SOC. AN. „UNIVERSUL” BUCUREȘTI, BREZOIANU 23-25
DIRECTOR ȘI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU
Inscrisă sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE:

autorități și instituții 1000 lei
de onoare 500 „
particulare 12 luni 360 „
6 luni 190 „

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCUREȘTI I Str. Brezoianu 23-25
TELEFON 3.30.10

Apare de 3 ori pe lună
PREȚUL 6 LEI

ANUL LII Nr. 5
Sâmbătă 20 FEBRUARIE 1943
Redactor responsabil: MIHAI NICULESCU

ALBERTO MORAVIA

În Italia se privește la Alberto Moravia cu încredere și nădejde. El este unul dintre acei scriitori tineri, în jurul anilor 35, care țin atenția publicului, a criticii și a scriitorilor fixată asupra sa. Existența lui a fost semnalată publicului nostru acum câțiva ani de Mircea Eliade, în *Revista Fundațiilor Regale*, unde d-șă vorbea cu deosebire despre *Gli indifferenti*, primul roman al scriitorului nostru. Noi am dat o scurtă traducere, precedată de o prezentare sumară, dintr-o schiță a altei cărți iscalită de Moravia, în *Tribuna Literară* Brașov.

Opera lui Alberto Moravia este interesantă prin varietatea modelelor care o însușesc, prin neastâmpărul cu care autorul se caută și prin experiențele la care se supune.

Când în 1929, la vârsta de 21 sau 22 ani tipărește *Indiferenții*, critica, presa și publicul saută în foarte tânăru scriitor o apariție plină de promisiuni neobșnuite. Marșe promisiuni poate n'au fost menținute pe măsura dimensiunilor inițiale, căci între *Gli indifferenti* și *La mascherata* (bal mascat sau mascarada) se observă o puțină creștere a suflului generos ce caracterizează pe adevărații romancieri, largă respirație lipsind cu totul. Dar există o creștere a subtilităților inteligente și o adâncire a unor teme pe care le vom releva mai jos și care ni se par interesante, cu toată impresia de uscăciune depe ici și colo. *Indiferenții* este cartea care cuprinde istoria unei v. epi de familie, roasă de imoralități și stigmatizată de vici. Istoria unei familii în disoluție, pândită de crimă și unde suferă, d. a. z. a. e, ucise de trepdanta viață a marilor orașe, rămân indierente, lipsite de reacții chiar când mentalmente unul din membrii ei, un tânăr adolescent, se pregătește de crimă. Blazarea și indiferența provenite din lipsa ierarhiei sentimentale, din imposibilitatea de freamăt și entuziasm, ar parca tema foarte îndrăznească a cărții, chiar pentru un scriitor mai matur. Numai stilul, stângaci uneori, trădează vârsta autorului. Acț.unea însă, personajele și observația caracterelor sunt opera unui spirit deplin stăpân pe mijloacele sale scriitoricești. Maturitatea precoce a scriitorului este efectul genului său supus la o bazare preliminară ca efect direct a societății moderne, lipsite de echilibru moral și o traincă disciplină a instinctelor. Ca mulți adolescenți ai înaltei societăți putredă, Alberto Moravia a cunoscut înainte de vreme misterele tulburătoare ale v. epi și a pierdut pentru totdeauna o forță de înțelegere. El va privi foarte puțin în vastele spații ale entuziasmelor și foarte mult în laboratorul său unde omenirea sdrobată, doborâtă la picioarele sale, murdă și desgustătoare în nuditatea ei, va fi supusă unei observații și unei critice atente.

Sufletul și inspirația generoasă vor avea un loc minor în opera sa; Moravia va deveni un inteligent plin de străuicire, curios și neastâmpărat. Și-a devenit, ce-i dreptul, un rașoneur și-un moralist. *Indiferenții* mai suferă și de o artificiozitate superioară. Alte cărți ca *L'imbroglio* (Incurcătura) deșteaptă interesul prin acutatea observației și preciziunea portretului. Nuevele din acest volum sunt modelle ale genului. Variața termenelor este o dovadă a preocupărilor întinse ale autorului. Dar reprezentativă pentru direcția acestui spirit vici este o altă carte *I sogni del pigro* (*Visurile leneșului*). Titlul ne lămurește asupra caracterului și sedentărilor observatorului și-a construcțiilor sale. Lenea este neparticipare, este indiferență, dar leneșul care visează are o compensație retrospectivă. Deaceia și construcțiile sale sunt de natură intelectuală, inspirate scurta crescând din observație și realizându-se în portret. Lecturile clasiceilor romani prilejuesc întâlniri cu eroi trecuți și verif. cați de istorie; pe o parte din ei Moravia îi culege într-un moment al vieții lor unde se poate intravedea o morală: portretul care iese are fiecare cântecul lui Erostrato, T'beriu, Mohamed și alții. Mai sunt personajii moderne ridicule,

tipuri de obsedați, nătângi și vanițoși. Portretul e sprințar și tipul se bălăbănește din toate resorțurile caricaturizate. Alceea, intervin intermezzo-uri pune de gângașe și lărsam ca în *Alegorie prerafaentă*, dar respirația e scurtă și cântecul se potcensește.

În ansamblu, alegoriile și fablele din *Visurile leneșului* ne arătau o direcție moralizatoare precisă și o preocupare oarecum de baza la Alberto Moravia. Cine este interesat de curgerea istorică a unui spirit va fi fost plăcut impresionat de ultimul roman al lui Moravia *La mascherata*, realizat pe direcția prevăzută în *Visurile leneșului*. Artisticeste, cartea pare că nu ar rez. a. s. Dar așa o va spune mai precis timpul. Romanul ne pare uscat, fiind jocul unei inteligențe foarte cunoscutoare a caracterelor omeneste, care se ia la încredere cu ea însăși. Acț.unea, desfășurată numai pe 24 de ore, este foarte abil condusă, cu o vioiciune de roman polițist. Plăce romanul pentru jocul dublu la care se supune spiritul autorului. Acț.unea nu se plasează într'un spațiu precis. Ci, dincolo de Ocean, într'una din țărișoarele care au schimbat nenumerate guverne, însângerate de revoluții, toate conduse de generali și care ar putea fi foarte bune Mexico, Venezuela, Uruguay sau chiar Portugalia Europei noastre. O țărișoară lipsită de simțul responsabilăților sociale, plină de haamana, gură-cască, în care conducerea e venală, statul confundându-se cu moșia proprie. Tereso Arango, generalul șef de stat, contesa Gorina, Teresa Sanchez cu junele ei amant Sebastiano, cât și poliția statului de dincolo de Ocean sunt personajele cărții care se întănesc mănate de egoisme și dorințe josnice în acț.unea de corupere a generațiilor. Acesta e un prostănac îngâmfat cam necioplit și puțin sensibil la flaterii. Teresa vrea să-l cucerească. Gorina oferă prilejul la balul său mascat, de unde și titlul cărții. Complicația cu poliția completează romanul.

Cartea ne lasă mai puțin amintirea personajilor sale, bine caracterizate de-altfel, și mai mult a saltimbăncărilor ridicule și pretențioase ale pro-agonșilor. Totul are aspectul unei mascarade și asta se ține minte mai ușor. Încât ceterilor are de înțepărat și așez înue ceea ce două înăesuri ale substanț. iului la mascherata.

Nouă ne place să vedem în romanul lui Moravia o fabulă pe linia *Visurilor leneșului*, cu morală lui. Operă a inteligenții și-a unui puternic spirit de observație, cartea critică stări de lucruri și moralizează sub haina decentă a unei fabule amuzante. Artificiozitate găsim și aici. Ne jenează un efort prea vizibil în construcție, care provine din grija de a înfrunghia personajii pe măsura ideilor din fabula de expus. Nu ștam cum, dar *La Mascherata* ne-a amintit de cartea lui Stendhal *La Chartreuse de Parme*. Poate pentru că există o similitudine în fondul romanesc, acț.unea petrecându-se la curșe noștre ale unor stătulețe mici și ridicue prin pretenții și fast. Poate pentru eroismul bombastic de pe ici și colo, poate prin neverosimilul unor acț.uni și în *La Chartreuse* și în romanul lui Moravia. Cert este însă că Sainne-Bauve, vorbind în ale sale *Causeries du Lundi* despre romanul de mai sus a lui Stendhal, îl consideră, foarte puțin amabil, cu o acț.une de mascaradă.

Departa de a avea amplexarea, calitățile, interpretarea viguroasă și sincera a sentimentelor din *La Chartreuse*, *La mascherata* provoacă, se vede treaba, o apropiere, în jocul comparativ ce se impune în judecarea operelor.

Moravia mărturisese cu *Visurile leneșului* și *Mascarada* un același ciclu de preocupări. Noi ștam însă că marii romancieri n'au fost în primul rând portretisti și moralizatori, deaceia evoluția ulterioară a spiritului acestui scriitor devinând o problemă, ne angajează din plin curiozitatea.

MIHAIL CHIRNOAGA

MIOARA MINULESCU

Colomba (mozaic)

Montherlant sau viziunea sportivă

III

Actualitate nu înseamnă însă și sudură completă a concepțiilor sale cu cele aflate în circulație și în proces de afirmare. Dacă discriminarea în ceace privește anumite caractere ale acestui om nou și în ceace privește funcțiunile Statului mi se pare în această privință semnificativă, nu mi se pare esențială. Încercând însă și mai vădit echilibrarea viziunii sale, nepolitică în caracterul tipului uman, cu planul politic, Montherlant prilejuesțe și această distincție esențială. Ne referim pentru aceasta la raporturile stabilite între individ și Stat, ca și la rolul social, în cadrul comunității naționale, al celui dintâi.

Este monedă curentă în doctrinele noi că acesta nu mai joacă rol de număr, ci se încarcă — în numele și folosul comunității — de multiple răspunderi spirituale, morale, politice, culturale, etc. Punând pe primul plan comunitatea, doctrinele noi — am mai subliniat-o — nu reduc semnificațiile prezentei individuale, ci le multiplică. Mai mult, văd chiar superioritatea categorică a lumii noi, față de cea de ieri, în aceste rezonanțe sociale ale faptului omnesc. Ruptă de sub apăsarea numărului, încercată de responsabilități, văd condiția umană în câștig de prestigiu.

Nu tot așa mi se pare însă că pot fi privite lucrurile în concepția autorului francez, unde omul apare — cu relevanță la roșu și la politic, social și național — sub masca unui număr de ordine, în cadrul problemei aerografice. Femeia n'are deci decât rolul perpetuarii națiunii, ceace este exact numai în măsura în care caracterizarea nu este exclusivă. Nu este locul să ne oprim acum asupra acestei discuții care nu angajează poziția lui Montherlant, decât cu un argument care ne ajută definirea ei. Pentru că nu este prea departe, nici aspectul global sub care se înfrunghiază raportul: om-comunitate, desvălțut de o exclamație prilejuită de un tablou de război: „Dans le combatant qu'on laisse mourir, je vois le trou qu'il fait en disparaissant, et dans ce trou l'ennemi qui passe. C'est tout” (pag. 146).

Fără acest „c'est tout”, desigur afirmația ar fi angajat mai puțin. Și n'ar fi ilustrat aproape nimic. Fiind totuși însă, ea lămurește într'o singură frază valoarea națională a omului, în gândirea lui Montherlant.

Desigur, nu este nimic surprinzător aici. Ea poate fi ușor corelată cu voința autorului de a încrusta în linii cât mai energice aspectele unei lumi noi, așa cum — în exces de dialectică — poate fi pusă în legătură cu concepția Statului, insensibil și ordonat în executarea ordinelor sale am putea adăoga precis în aplicarea sancțiunilor) ca un ceasornic. Dar mi se pare că, astfel înfrățit, raportul amintit aduce

mai puțină lumină asupra concepțiilor politice, cât asupra poziției spirituale a autorului, cu concluzii în social. Unde este evidentă prăpastia săpată, înălțurul comunității, între elită și „plebe”. Fără îndoială, selectarea acestei elite se face, în genere, după regulile de selecțiune naturală, învederând nu un rang, ci un cumul de calități sufletești și intelectuale. Chiar așa fiind, prăpastia semantică s'armă roșuși launtric al comunității și prin aceasta destramă Statul. Adică anulează și această valoare-număr a omului.

Din nou suntem astfel în situația de a denunța o lipsă de sudură între diferitele elemente ale gândirii politice a lui Montherlant, lipsă care ne împiedecă și ea de a da acces la tipul de „sistem”. Și totuși, viziunea lui Montherlant este extrem de interesantă. Și foarte actuală. Câte pagini din cele care s'au scris despre lumea nouă au sugestivitatea și răsunetul adânc omnesc al paginilor intitulată „Le ton humain”, din cartea menționată.

Poate să pară, cu unele concepții ale sale, îneman sau puțin vechi scriitorul francez, pot să pară unele fragmente în dezacord cu altele, ei nu este însă mai puțin pornit pe drumul lumii noi. Remanențele unei alte lumi sunt inerente, așa cum sunt explicabile, în efortul rușerii de ele, unele aspecte ale concepțiilor noi. Toate acestea sunt lucruri secundare*, în fața afirmăției tinerești, cu care se recunoaște în adevăr un om nou: „Il ne nous est pas difficile de leur parler comme s'ils avaient une âme. Il nous suffit de les aimer” (pag. 67).

De altfel, nu este un gând întâmpător al lui Montherlant; simpatia ca metodă de solidarizare și convieșuire socială, îi apare limpede.

Dacă n'am ști că se poate merge și mai departe, că se poate urca și mai sus, am saluta gândirea lui Montherlant ca una din cele mai fructuoase pregătiri ale apariției unui alt tip omnesc, într'o nouă societate omenească.

Așa cum este, ar însemna însă să exagerăm oarecum.

Viziunea lui Montherlant nu revoluționează; ea împropștează numai. Și aduce și o notă nouă, cu aerul ei viril, sportiv — lucru cu atât mai remarcabil cu cât reprezintă deocamdată contribuția cea mai interesantă pe care spiritul francez o aduce lumii noi.

Întâmpinând-o ca atare, nu reducem cu nimic din importanța ei intrinsecă, ci îi oferim un cadru mai larg de participare într'o desbatere de mare actualitate, dela care Franța nu putea absenta.

COSTIN I. MURGESCU

* Să nu fie de mirare că am insistat totuși asupra lor. Noi am luat în serios viziunea lui Montherlant pentru a nu urmări să-i dăm o prezentare cât mai deplină, insistând în special asupra particularităților ei.

AUREL IACOBESCU

Flori

RAMON de BASTERRA și ROMÂNIA

de ALEXANDRU CIORĂNESCU

Legăturile culturale și literare dintre România și Spania sunt destul de puțin numeroase în trecut. Ele vor fi deci cu atât mai interesante de semnalat, atunci când nu sunt datorite unei simple întâmplări, ci rezultă din adâncimea conștientă a realităților românești și din contactul fecund între spiritele celor două extremeități ale lumii latine. În cazul lui Basterra, un interes în plus rezultă din personalitatea scriitorului, cunoscut la noi într'un cerc de specialiști, grație cărții pe care a consacrat-o României, dar ignorat în mod aproape general pentru meritele lui ca poet și ca gânditor.

Cu toate acestea Ramon de Basterra y Zabala e una dintre personalitățile cele mai vii și mai complexe ale Spaniei contemporane, și unul dintre precursorii mișcării ideologice a naționalismului spaniol. Doctrinar al spiritului latin și al energiei romane, și totuși cercetător pasionat al unei perfecțiuni artistice și morale care atinge cumpăna cele mai înalte ale idealului, poetul spaniol e în același timp și un mare inspirat. Cântăreț al celor mai așezate voci și energii spirituale, el le-a aplicat în mod stăruitor asupra Spaniei, funcțiuni sale latine și misiunii și civilizatoare. După generația pesimistă și desamăgită de la 1898, după o întreagă literatură și mișcare culturală care asistase la decadența Spaniei în secolul trecut, ideologia lui viguroasă și speranță atât de adanc înrădăcinată în viitorul rasei latine, și în particular al Spaniei, trebuiau să facă o impresie vie, care a dus la exaltarea de astăzi a personalității lui, într'o Spanie care ține să-și afirme cu mai multă precizie și voință locu de toideana în concertul european.

Nu e deci de mirare că s'au recunoscut în chip postum lui Basterra meritele pentru crearea noii spiritualități spaniole. Ceeace se știe însă mai puțin, e faptul că în evoluția ideilor sale asupra destinelor comune ale lumii romane, Romania a jucat un rol capital. Prin cunoașterea României, poetul a venit în contact cu ceiiva din valorile cele mai actuale și mai fertile ale spiritului latin. Lucrul acesta se desprinde cu deosebită claritate din cartea pe care un cercetător entuziast, Guillermo Diaz-Plaja, a consacrat-o de curând poetului preterat al Spaniei de astăzi.

Ramon de Basterra y Zabala s'a născut la Kubao, în anul 1888, dintr'o familie bască, așezată de modestă prin rădăcinile ei în trecut ca și prin situația ei materială. După studii de drept la Universitatea din Salamanca, și după câțiva ani de existență provincială, pe care o cunoaștem încă prea puțin, se prezintă la examenele de admitere în corpul diplomatic. Era în 1915, — desuș, de târziu pentru poetul nostru, care implinise atunci 27 de ani. Reușind printre cei dintâi, Basterra își începu cariera diplomatică la Roma, ca atașat de legăție. O împrejurare curioasă a vrut ca acea care, avea să vină la București mai târziu, și să consacre României o carte atât de înimoasă și de plină de simpatie, să-și înceapă drumul alături de tânărul conte de Casa-Rojas, actualul ministru al Spaniei la București.

La Roma, Ramon de Basterra a putut să cunoască, pe urmele lui Goethe și a aiilor generații de poeți, izvoarele însăși ale vieții latine. Din amintirea preutindeni prezentă a trecutului de glorie, și din reflexiunile care cresc în mintea acestui modern, la contactul cu inima universului care n'a încetat niciodată să bată, au leșit dozele din Paseos Romanos, adunate mai târziu în volumul intitulat „Las Ubes luminosas”, „Ciorchini de lumină”. Ceeace se exprimă în versurile acestea frumos poezice la contactul cu perfecțiunea clasică, nu e numai conștiința deosebită a universalei, care e locul comun al poezilor inspirate de runele romane. Ramon de Basterra vede aliceva decât ruinele, vede viața vibrând puternic până la marginile lumii, și își mărturiseste cu sinceră energie bucuria lui de barbar civilizată, de a se fi putut adăpa dela un atât de puternic izvor de viață:

Quando el Foro romano fué armonía
— Aquí se irguió un alcázar, allá un templo —
Y, entre columnas, rotas hoy, movía
La Ciudad, su alma de alto ejemplo,
En el remate de una vía
Que de aquí salía, seguía, seguía, subía
Y entraba en mi cómarca montañera,
La sangre que aquí traigo, como acete votivo,
Fluía en la tiniebla de la noche primera.

(Pe vremea când Forul roman era o armonie, în care se ridica
ici o cetate, și dincolo un templu, pe când printre coloanele, azi
răsturnate, Orașul pulsa de o viață pilduitoare, la capătul îndepărtat
al unei șosele care, plecând de aici, mergea și bergea, și

CANST. MIHALCEA

Felici

(Urmare în pag. 2-a)

TEATRUL MUNCĂ ȘI LUMINĂ. „MĂCUTA” piesă în trei acte de LUIS FERNANDES DES SEVILLA și RAFAEL SEPULVEDA tradusă de LISETTE GRECESCU.

TEATRUL MUNICIPAL: „STĂPANA DIN LA PAZ” versurile românești în trei acte de d-ni TUDOR MUȘATESCU și SICA ALEXANDRESCU.

În momentul de față la Teatrul „Muncă și Lumină” se dă unul dintre cele mai frumoase spectacole, dintre cele mai „curate”, dintre cele mai luminoase. Din toată piesa se desprinde un parfum de o suavitate deosebită, de-o inefabilă poezie.

Și nu-i vorba de un spectacol lacrimos; s'ar face o confuzie în această privință: este tot ce poate fi mai departe de așa ceva. Se puteau folosi o mulțime de „aroua”-uri pe care subiectul îl oferă la tot pasul, dar autorii n'au urmărit efectele obținute prin mijloace estetice.

La un moment dat, de exemplu, când directorul se opune — și până la punctul nejustificat — la clasificarea tânărului doctor, care este nepoatul lui, cu G.oria, atașată și crescută în orfanatul unei mănăstiri, se putea crede că se schizează tema din „Făcăt” a lui Caragiale, temă care putea să aibă o exploatare din punct de vedere dramatic: doi copii cari se iubesc fără să știe că sunt frați!

Autorii, totuși, n'au făcut nici un fel de concesii în această direcție. Își dădeau seama că erau un mijloc prea comun care, chiar dacă putea da rezultate dramatice puternice, lipsea în schimb piesa de simț și tinută artistică.

De asemenea, pentru dramatizarea acțiunii, se putea face ca mama adevărată, apărută în ultimul moment, să pretindă să-i ia fața frumpei cu o'rec preț, înlocuind-o de fel de altele o serie de complicații și de conflicte care puteau fi foarte interesant exploatate.

Întâi însă că și de data aceasta autorii n'au vrut să folosească scenografia posibilă, și nici să folosească sentimentele pe care le puteau trezi în spectatori, ei din contră.

Prin urmare nu s'a urmărit din partea autorilor efectele ușoare, nu s'au folosit mijloacele curente ale dramaturgilor din vremea de asemenea efecte, ei, în tot momentul, ei au căutat să-și plaseze la un anumit nivel de simplitate și puritate artistică.

Pentru aceste considerații, se poate spune că acest spectacol — moral fără ostentație și delicat în trăsăturile lui, reușind să filtreze o emoție superioară — este o adevărată dintre cele mai bune care se dau în momentul de față. În ce privește interpretarea, ea e foarte absolut admirabilă.

D-na Maria Mohor, pentru oricâte roluri va mai avea de jucat, va rămâne în mintea spectatorilor multă vreme în rolul din „Măcuta”.

„Anafie” albă, de lumină, de bunătate. Jocul de scenă mrunț, de o distincție rară, accentele calde și vocea asăzată și totuși impresionantă, cu modulurile ei admirabile, care se însușește așa de bine știm cănd este nevoie!

Fără îndoială, este una dintre marile noastre actrițe. Văzând-o, mintea ti se duce năvălind la toate acele roluri mari pentru care este făcută și care este în dreptul ei să le joace. În rolul Giorlei, d-ra Irina Răchitanu.

D-șo Joacă întodeauna cu o emoție adevărată, ajutată de un admirabil temperament dramatic, cald, de mare putere de transmitere.

Grăo d-sale au fost alături cu toți de suferință gloriei, de palpitarea lui delicată, de visurile și irărea ei interioară, de drama aspirată, lor ei nedreptate, rezolvate toate — poate cu o mână de melancolie și de resemnare — în dragoste.

Deși într'un rol de o importanță mai mică decât acei ai „Măcutei” și, desigur, cu mai puțină experiență teatrală, se poate spune, totuși, că în această piesă Maria Mohor și Irina Răchitanu — în cele două roluri principale, — se completează și se pun, par'că, reciproc în valoare.

A, dar Vally Voiculescu? Ate talent „mădica” asta! Fie că este în roluri comice de servitoare, cum o întâlnim în „Milionarii” — și un comic de calitate, firește neferit și neobștuit, spre deosebire de aceia ai altor actori dela același teatru, — fie că joacă pe Marietina din „Măcuta”, Vally Voiculescu a-duce întodeauna o molă nouă, proaspătă, originală.

De data aceasta a fost tușantă, a avut deservitură, — apoi în privința asta — vada un autentic talent.

D-na Neely Nicolau a reușit să prezine cu căldură într'un stil sobru, foarte potrivit ca ton, personajul mamei care și căută în răzbiu copilul, îl regăsește și — capabilă de jertă — știe să-și înfrângă suferința pentru ca să nu-l strice furtivica.

D-na Ștefania Popescu a realizat o mază și o prezentare comică de calitate în rolul mamei Martine, iar d-na Mimi Rovătescu a pus dincoace interpretând pe mama lui Burro.

D-ni Damian, în rolul bătrânului Nemeseo a avut o admirabilă compoziție, și stilizat, și cald, în scurte foarte bine.

De altfel, d-na întodeauna pune toată grăia în interpretarea d-sale. Bine d-ni Cezar Rovătescu; masiv, sincer, de o sinceritate în rol pe care o simte și sala. D-ni Ștefănoaie, în general bine ca joc de scenă și ca prezentare scenică, însă cu un defect care este supărător și ar trebui să facă toate eforturile ca să-l co-

Cronica dramatică

rijele: nu-și supraveghează în-deaunele deținerea. Deschid acum un capitol cu adevărat penibil: acela al d-lui Papa Nicola.

Nu știu cine l-ar putea face să înțeleagă și aproape ar trebui să-și roage să renunțe la o mulțime de lucruri care nu sunt; nici în interesul piesei, nici măcar în propriul d-sale interes.

E nevoie să-i spun că-i și o lipsă de camaraderie față de muncă și străduința tuturor celorlalți colegi, a d-sale, care contribuie cu toți să dea un spectacol îngrit, se străduie să dea lucrul bun și unul singur să facă notă discordantă, să strice totul?

Căci așa înțelege d-sa să joace rolul lui Burro? Chiar dacă sunt trăsături comice în acest personaj și chiar dacă-l vedem spunând lucruri care ne fac să râdem, Burro le face din naivitate iar nu din grosolanie, din aroganță sau din obrăznicie de copil rău crescut!

De altfel, el nu trebuie să fie nici total stupid, nici total caricatural, pentru că să poată fi totuși pe placul unei tinere domnișoare educată la călugărie și chiar a Măcei superioare, care a încă nu trebuia să-i displacă cum de altfel reese din piesa: dacă nu-l găsește potrivit pentru G.oria, îl găsește în schimb destul de „bine” pentru Marietina.

Atunci cum se poate ca d-l Papa Nicola să joace personajul lui Burro în condițiile în care l-a jucat, să se strâmbe în halul în care s'a strâmbat, să facă cu ochiul, în scurt să prezinte un personaj total nesimțit și caricatural în cu totul alt sens decât îl cere textul?

Mă întreb însă dacă aici nu este în parte și vina regiei, vina d-lui Victor Ion Popa.

Căci un ored că actorii pot să-și facă de cap în scenă fără stăruie, îngăduirea sau asentimentul directorului de teatru, a directorului de scenă sau a regizorului.

Trebue să presupun, deci, că așa îl vede și d-l Victor Ion Popa pe Burro și este surprinzător această pentru un om care nu-i lipsit nici de gust și nici de o înaltă pricepere artistică.

În restul distribuției d-nele Mariana Marian, Tatiana Hulbin, Xenia Beza și Raluca Zamfirescu, cum și d. N. Velentescu au contribuit la reușita acestui spectacol care, cu toată rezerva făcută privitor la d-l Papa Nicola pe care cu toată sinceritatea a-și dori să-l văd schimbându-se — rămâne unul dintre cele mai bune și cele mai frumoase în momentul de față.

Decorurile și punerea în scenă, datorite d-ni Victor Ion Popa, altfel admirabile.

Cum am spus deja, acest spectacol a fost onorat cu prezența d-lui Marcu, ministrul Propagandei Naționale cum și a d-lui Ministru al Spaniei și a întregii Legații spaniole.

Cu acest prilej a vorbit d-l Prof. Popescu Telega, membru corespondent al Academiei Spaniole, arătând valoarea și importanța culturii spaniole, caracteristicile aceste, literaturii cum și importanța piesei ce se reprezintă.

Au fost multe lucruri interesante, dar, cu această ocazie am aflat între altele că „jurca” și „porca” — jocuri bine cunoscute ale copilăriei noastre — le-am fi luat dela spaniole și că... începuturile teatrului și culturii actuale sunt și ele tot iberoice.

Se poate să fie și așa căci, în definitiv, nu îndrăznesc să consoțiez pe d-l Popescu Telega care este și profesor și bun cunoscător al culturii spaniole; mă potreb totuși dacă n'ar fi bine să mă verific unele asemenea afirmațiuni. Nu de alta dar civilizatia spanioală și în genere toată literatura și cultura Spaniei sunt în orice caz prea mari, sunt prea covârșitoare, și au și așa destule merite pe planul culturii generale a omenirii ca să mai fie nevoie și de exagerări.

Teatrul Municipal, după încercări care nu todeaua au fost fericite, a prezentat de data aceasta un spectacol cu adevărat bun.

E o piesă care are căldură, în care triumfă dragostea, în care triumfă omnia, datorită „Stăpănei din La Paz”, care înmănușează, cum spune singură, expresiv și de exagerări.

Teatrul Municipal, după încercări care nu todeaua au fost fericite, a prezentat de data aceasta un spectacol cu adevărat bun.

E o piesă care are căldură, în care triumfă dragostea, în care triumfă omnia, datorită „Stăpănei din La Paz”, care înmănușează, cum spune singură, expresiv și de exagerări.

Teatrul Municipal, după încercări care nu todeaua au fost fericite, a prezentat de data aceasta un spectacol cu adevărat bun.

E o piesă care are căldură, în care triumfă dragostea, în care triumfă omnia, datorită „Stăpănei din La Paz”, care înmănușează, cum spune singură, expresiv și de exagerări.

Teatrul Municipal, după încercări care nu todeaua au fost fericite, a prezentat de data aceasta un spectacol cu adevărat bun.

E o piesă care are căldură, în care triumfă dragostea, în care triumfă omnia, datorită „Stăpănei din La Paz”, care înmănușează, cum spune singură, expresiv și de exagerări.

Teatrul Municipal, după încercări care nu todeaua au fost fericite, a prezentat de data aceasta un spectacol cu adevărat bun.

E o piesă care are căldură, în care triumfă dragostea, în care triumfă omnia, datorită „Stăpănei din La Paz”, care înmănușează, cum spune singură, expresiv și de exagerări.

Teatrul Municipal, după încercări care nu todeaua au fost fericite, a prezentat de data aceasta un spectacol cu adevărat bun.

E o piesă care are căldură, în care triumfă dragostea, în care triumfă omnia, datorită „Stăpănei din La Paz”, care înmănușează, cum spune singură, expresiv și de exagerări.

Teatrul Municipal, după încercări care nu todeaua au fost fericite, a prezentat de data aceasta un spectacol cu adevărat bun.

E o piesă care are căldură, în care triumfă dragostea, în care triumfă omnia, datorită „Stăpănei din La Paz”, care înmănușează, cum spune singură, expresiv și de exagerări.

Teatrul Municipal, după încercări care nu todeaua au fost fericite, a prezentat de data aceasta un spectacol cu adevărat bun.

E o piesă care are căldură, în care triumfă dragostea, în care triumfă omnia, datorită „Stăpănei din La Paz”, care înmănușează, cum spune singură, expresiv și de exagerări.

Teatrul Municipal, după încercări care nu todeaua au fost fericite, a prezentat de data aceasta un spectacol cu adevărat bun.

E o piesă care are căldură, în care triumfă dragostea, în care triumfă omnia, datorită „Stăpănei din La Paz”, care înmănușează, cum spune singură, expresiv și de exagerări.

tim de toată lumea, ne-a bucurat de toți.

Aduce o distincție „vieux temps” — în traducere pe care o înțeleg în sensul cel mai bun sau puțin, a unor vremi de bună tradiție dramatică — care ne recompensează de prea multul mahalagism teatral de astăzi.

Aceiași caracteristici și aceleași bune întâmplări pentru d-l Tony Bulandra care a pus în valoare toată tandrețea, toată delicatețea sufletească și, cu eleganță, înțelegerea și lipsa de orice prejudecăți nefaste a personajului.

D-ra Mary Theodorescu a avut deosebită căldură și freschețe în rolul Felicie; d-na Marcoposion, într'un rol scurt dar determinant pentru economia piesei, a știut să-i dea culoarea necesară, bine deosemena d-ra Ulpia Hârjeu Botta, cu destulă savoare în rolul fetiței mironosă, cu pretenții de „candădată” la călugărie, când de fapt nu-i decât un copil în care mijeste și, până la urmă, triumfă dragostea; bine deosemena d-nele Maria Grecescu, Sil-

via Colbert și Fabini și Teodora Mihalcescu. D-l George Măruță a avut un joc frumos de scenă interpretând pe Eddy Van Rensen, a avut și delicatețe, a avut și căldură; același lucru se poate spune și despre d-l Vasile Haseganu în rolul lui John; d-l Coțy Hochung bine în rolul procurorului De Diaz, joc de scenă discret, reținut; bine de asemenea și d-l Cezar Teodoru cum și d-ni George Comăie, Valeriu Pascu și Stan Iorgă, cărora poate, ar fi să i se reproșeze o oarecare bruschețe, care, însă, în prezentarea impetușului spaniol Vicente Alcantara, într'o oarecare măsură poate că era necesară.

În rolurile de ansamblu, d-ni George Patrichi și Constantin Inscieri de compoziții românești în programe, s'a grupat un neobișnuit de mare număr din ele la un loc. S'a așteptat de asemenea la trei solști. A fost poate o rămă și o solitudine manifestate prea mosaicat, prea amalgamic. Dar, arta de a face un

ECOURI TEATRALE

INTERIMATE. Dela un timp, cronica dramatică a unor gazete teatrale suferind de absența titularilor, din motive „de forță majoră”, se vede, vrând, nevrând, îndeplinind anumiți intermari, a căror îndeplinire — până azi — n'a fost decât o dăbuire în ale teatrului.

De-altfel stângăcia — sau mai bine zis — casna, cu care fac să apară aceste cronici, dedește îndeajuns nu numai slabele cunoștințe ce le au acești „intermari” în materie de artă dramatică, dar însăși construcția unei piese este judecată cu o incompetență uluitoare.

Ceții numai o cronică de soiul acesta, care spune: „Schelăria completă a piesei X e diluată”. Si mai departe: „Rotunjimea rolului principal e incompletă”.

În felul acesta, cronicarii dramatici improvizăți chineșcu nu numai înfeșul pentru spectatori, dar chineșcu până și așteptarea bieților autori, actori, regisori și decoratori, cari, toți la odată, văd cum truda lor este judecată de niște nepregătiți.

Si-abunci, să se mai fină seama de-o cronică dramatică! Dar parcă știm că trăiește și azi o așa numită „Asociație a criticilor dramatici”!

Sau, poate, nu activează decât în ziua... adunării generale! LICITAȚIE. Sala cinematografului „Capital” a fost obținută la licitația ținută deunăzi de d. Sica Alexandrescu, cu o chirie anuală de 12,600,000 lei, plătită la semestrial.

Ciudața achiziție a unei săli de cinema pentru un viitor teatru, la un preț de peste un milion chirie lunară, ne îndrutește să bănuim că oamenii de teatru din ziua de azi de orice se pot plângă de lumbago, de masele, de amețeli, numai de sărăcie nu. Să fie d. Sica Alexandrescu

Cronica musicală

MUZICA ROMANEASCA IN CONCERTELE NOASTRE

În concertele dirijate săptămână trecută la „Filarmonica” de maestrul Ionel Perlea, căutându-se parcă o compen-sație prea puțin frecventelor înscrieri de compoziții românești în programe, s'a grupat un neobișnuit de mare număr din ele la un loc. S'a așteptat de asemenea la trei solști. A fost poate o rămă și o solitudine manifestate prea mosaicat, prea amalgamic. Dar, arta de a face un

program poate avea în defini-tiv atâtea variante, și atâtea nuanțări încât, cu măe-strie și talent, aproape orice îmbinare admisibilă poate deveni admirabilă în practică.

La noi însă, problema muzicilor românești în concertele simfonice pune anumite condițiuni programărilor.

În primul rând trebuie să se țină seamă că, gradul de cultură muzicală, înțelegere și evoluție a gustului pe care îl cere dela auditor muzica de astăzi, compoziția contemporană, nu este încă de domeniul multimei.

Chiar de-ar fi vorba de muzică germană, franceză, italiană, actuală, interesul publicului nu s'ar reduce decât la mici insule de cunoșcători.

În privința muzicii românești, inconveniența e mult mai grav. Din snobism, din lipsă de încredere anticipată, din lipsă de atmosferă și mediu prielnic difuzării normale a creației muzicale românești, compoziția românească este încă, în mare parte, o cenușăreasă a concertelor. Un concert simfonic de muzică românească înseamnă încă o sală greu de populat.

De aceea este preferabil să se distribuie muzica românească pe măsura succedării concertelor, treptat, câteva minute ortunde e posibil atât ca să se bucure de un mare public, cât și ca să câștige drum tot mai înalțat în înțelegerea lui.

Totuși, alături de muzica românească de cameră, aceea simfonică rămâne o privilegiată.

Apariția ei în concertele noastre rămâne o adevărată „curiozitate” artistică și un gest aproape extravagant al concertistilor.

În afara cântăreților, care sfârșesc, în virtutea unei oarecare tradiții, cu „naționale”, violoniști, pianiști, violonceliști, rămân, cu rare excepții, tot atât de depărtați de muzica noastră cât ar fi făcut-o dacă n'ar fi aflat nici odată de existența ei.

„Societatea compozitorilor români” care în privința folklorului și a organizării generale a drepturilor de autor a activat deosebit de valoros și de interesant, sub oblăduirea maestrului Enescu și mulțumită în mare parte operii secretarului ei general, d. Constantin Brănoiu, ar trebui să dea un nou avânt muzicii românești prin organizarea de concerte de muzică românească lare deschise publicului, concerte de inițiere și propagandă.

Este o șmeștie ne care o dorim cât mai erabic aducătoare de rezultat.

ADRIANA NICOARĂ ROMEO ALEXANDRESCU

MEMENTO CINEMATOGRAFE

SCALA: Casa păcatelor și jurnal nou de război.

REGAL: Fanfalia de Lodi și jurnal de război.

ELISEE: Demonii junglei, vorbit în românește; trupa de reviste și jurnal.

VICTORIA: Absențe nemotivate și jurnal nr. 46.

VOLTA-BUZEȘTI: G. P. U. jurnal și trupa de reviste.

ROMA: Clips de rădăcire și jurnal nr. 51.

CARMEN-SILVA: Iubirea cea mare și trupa de reviste.

LUCIA STURZA BULANDRA

rența căpătâșă prim'to viață dusă succesiv alături de patru bărbați pe care i-a dat soarta, unul reprezentând temperamentul spaniol, altul priceperea în afaceri a germanului, altul sânge rece al englezului, și altul delicatețea și înțelegerea sufletului feminin al francezului. Toate dificultățile ce păreau insurmontabile, ridicate de asprime moravurilor, sunt până la urmă înlăturate, ohar atunci când sunt spr'jinite de puternice tradiții de mână, delicate și fermă a acestei femei care are și voință și suflet și temperament.

În această lucrare dramatică sunt multe adevăruri frumoase spuse, sunt câteva ipurii bine prinse și bine conturate pe care, de altfel, interpretă cu reușă să le pună foarte bine în valoare.

D-na Lucia Sturza Bulandra, această mare actriță a noastră, în „Stăpăna din La Paz”, femeia hotărâtă dar și abilită, înțelegătoare și caldă, iubitoare și plină de demnitate a pus în evidență toate aceste caracteristici ale personajului prin deosebita d-sale calităti artistice alături și de marile d-sale daruri firești.

Reaortia d-sale, după o destul de lungă absență, regretată legi-

Ramon de Basterra și România

(Urmare din pagina 1-5)

urca, și intra în sătucul meu de munte, pe atunci sângele pe care-l aduce astăzi aici, ca un delantul sfânt, curgea în pânza de întenerie a primei lui nopți).

Astfel la Roma, poetul are prilejul să înțeleagă ce-a însemnat civilizația latină pentru întregul viitor al Europei, și ce adăncă transformare auiversului a răsarit în concepția victorioasă a păcii latine. Iberul de ieri, înecat în noaptea primitivității lui său, e azi un Roman, după cum Romeani au devenit prin opera Romei și alți barbari:

Como las margaritas de aquel lejano suelo A tus plantas de mármol. Eperador, despliego, Manojos de la ofrenda, cántabros pensamientos, Elevándose aroma, César, de los robledos El celta de ojos garzos y de auroral caballo Se debe a Julio César, a Ulpio Trajano el fiero Geta, y a tí, Augusto, nosotros nos debemos.

(Cum deșan la picioarele tale de mormor, împărate, mărgăritarele din pământul nostru îndepărtat, și din mănunchiul ofrandei se ridică aroma ougeturilor cantabrice, mă gândesc că în pădurile lui de stejar, Celțul cu ochi cenuși și cu pletele bălate e dator lui Iulius Cesar, așa cum Getul cel aprig e dator lui Ulpus Traian, iar noi îți suntem datori ție, o Auguste, cu însăși ființa noastră de-acum).

Destinul a vrut ca acest îndrăgostit de puterea și de gloria romană, să ajungă trăind după aceasta în țara Getului celui român. La 1 Ianuarie 1918, poetul fusese numit într'un post diplomatic în România.

Sosirea lui la noi a avut loc în cele mai dramatice împrejurări care le-a cunoscut poate istoria românească. Jurnalele din țară era evacuată și se îngărdădise, în mijlocul bolilor și al privațiilor de tot felul, în Moldova de Nord și mai cu seamă la Iași. În acest din urmă oraș, Basterra a venit pentru prima oară în contact cu suferințele românești și cu idealurile nictodată uitate. Rămânând în România ceva mai mult de doi ani, până în Mai 1920, el a avut ocazia să cunoască și celelalte aspecte ale vieții românești, și să-și creeze despre poporul român o viziune unitară, închisă curând după aceasta în cartea intitulată La Obra de Trajano, „Opera lui Traian”, care e cea dintâi lucrare importantă a lui.

După o ședere de patru ani în Spania, între 1920 și 1924, Ramon

de Basterra a fost din nou trimis în misiune, de data aceasta în Venezuela. Destinajia aceasta nu e fără un tainic subînțeles. Printro atât de lungă călătorie, poetul nu se depărta de ințele lui. Dimpotrivă, în felul acesta, el ajungea să cunoască, după ce trăise în inima civilizației romane, punctele extreme ale civilizației latine, de pe malurile Dunării pe țărmurile americane. Din experiență și din cunoașterea directă avea să crească în spiritul lui fecund concepția misiunii latine și a rolului imperial și civilizator al Spaniei, concepții care sunt astăzi tot atâtea pietre fundamentale la construcția Spaniei noi.

Pentru Ramon de Basterra, Roma e o idee de acțiune. „Principiul ideal sau classic, scrie el principii pe care am putea să-l numim roman, presupune o lume aspirând spre disciplină și spre viața superioară a spiritului”. Această Romă a fost aceea care și-a înțins stăpânirea peste întreaga omenire cunoscută, care e colonizat cu o viață romană activă și astăzi, țărmurile Ebrului și plaurile Carpaților. Cel care au fost colonizatorii și oucentorii pentru civilizația a continentului american, n'au fost veștii Iberi, ci Romeii care le-au luat locul. Deaceoa, stăpânirea romană în Spania constituie cea mai mare binefector. Nu trebuie să ne închipuim Spania ca „liberă, fericită și independentă” înalate de venirea Romanilor, și după aceasta înălăcrimată și subjugată o sila unui dusman nepoftit. Roma este botozătoarea culturii spaniole”.

Ceaceo se spune despre Spania, se poate concepe la fel de bine și despre România. Aici, colonizarea și civilizarea romană au fost misiuni executate, printro fericită împrejurare a istoriei, ohar de un spaniol, Marcus Ulpus Traian, născut în Italia andaluză, care prin nume chiar, arată că de mult Spania se îndrăgoste de idealul roman, venia din acea Iberie care, după cum spune Basterra, „din discipol devenea maestrul”. Figura lui Traian e schițată de scriitorul spaniol cu o simbolesc gravitate și se transformă, prin originea lui și prin rezultatul fecund al operii sale, într'o personificare a întregii energii romane.

România îi e dragă lui Ramon de Basterra din îndoitul punct de vedere al tragicelor realități imediate, și al trecutului care leagă printro punte ideală pământul Daciei de Occidentul latin. Cele două teme se întâlnesc îndreștate la fiecare pas în cartea lui, care e fundamentată pentru cunoașterea României din acei ani de campană. Bine înțeles că aceeași îl strage mai mult pe scriitor și pitorescul, colțul autentic, culoarea locală. În fața peisajului românesc, de fiecare dată se lasă adău. într'o vastă contemplare. De altfel, scrie el, „contemplarea e un deliciu românesc. Trebuie

să vezi sub arcadele unei locuințe, câte o fată îmbrăcată în costumul țărănesc, pentru a înțelege viața aceasta sfântă din lux, din sărăcie, din poezie și din amarăciune. Se dovedește astfel că naștunea aceeași e dedată culorii, cum sunt altele dedate vinului, spre a-și îmbălnzi desamăgrile.

„Când soarele coboară spre Apusul întinderilor veste, lumina se îmbracă în degradări somptuoase de game violente, verzi, portocalii, roșii. Dulci armonii fugare! la marginile cerului, un altar de foc, a cărui pompă s'ar spune că se silește s'o răpească biserica bizantină în ceremoniose sale, punând pe fruntea tinerilor căsătorii, coroane care încege tămplele câmpilor orientale”.

Pitorescul și specificul românesc își găsec în cartea lui Basterra o interpretare tot atât de justă ca și sufletul poporului, și misiunea istorică a acestui neam de soldați. Mai cu seamă în această din urmă privință, poetul spaniol, care nu era desigur numai un poet, a văzut bine. Rostul de aprător al Europei la această ultimă limită a continentului, se întvede în fiecare din judecățile lui asupra unui prezent, care încă nu se desfăcuse bine din haosul războiului abia terminat.

Peristența acestei rase înrădăcinate în solul natal, îndărătnicia cu care s'a apărât de toate vicisitudinile trecutului, și poziția ei geografică, desemnează naștunea română pentru acest post de frontieră. „România, spune Basterra, datorită îndărărijii aproape de necrezut pe care o pune țăranul în tot ce face, e supravițuirea provincială a unei vieți care ascultă încă de Roma. Aceasta ar putea să ne mire, dacă ne gândim la cortegiul șmogotos și străfulcor al istoriei, care ne face să uităm că mai mult decât turmurile ambiției durează coliba care abia de se ridică de-asupra pământului, adăpostind o existență îngennă care, asemenea Naturii, n'are nevoie de glorie sau de strălucire... Noua Dacie înarmată, vrednicăoasă a scopului unei întemeieri care a destina-o să fie bastionul Occidentului împotriva agresiunilor scitice, care astăzi se chiamă bolșevice, a știinșun instituțiunile noastre împotriva furiei care amenința de dincolo de ziduri”.

Astfel, Ramon de Basterra a căutat să adăncească, printro curioasă și afectuoasă aplicare asupra realităților românești și asupra sufletului popular, cunoașterea pământului și a destinului noastre. Pentru el, țara aceasta rămâne în primul rând o marcă a latinității victorioase, o sentință a lumii romane, care n'a lipsit niciodată de la datarea ei i-a fost incredințată peste veacuri. Din această prezentă a României, poetul spaniol a scos aceeași lecție de încredere în viitorul și în misiunea lumii romane, factor de civilizație și de umanitate. Și nu e landă mai frumoasă pentru noi, decât aceea de a fi contribuit prin pilda virtuților moștenite, la formarea unei concepții atât de noble și de generoase, cu privire la misiunea aceasta a latinității, în care rostul nostru era de mai înalțate însemnat.

ALEXANDRU CIORANESCU

Notă despre Albert Thibaudet

In capitolul consacrat lui Sainte-Beuve, din „Histoire de la littérature française de 1789 à nos jours”, Thibaudet recunoaște că e de gîngăse problema criticilor celor în viață. — „ceea, critique des vivants” pe care autorul Port-Royal-ul o socotea „partea cea mai grea și mai nobilă a meseriei”. Că problema nu e nici azi rezolvată, după cum nu a fost în secolul trecut, de Sainte-Beuve, sau măcar în ultimele pagini din manualul postum al lui Thibaudet, privitor la generația contemporanilor, a celor cari aveau douăzeci de ani în 1914. Tabloul literaturii franceze postbelice e schițat numai, unele nume lipsesc, aprecierile se mărginesc la simple indicații, iar prezentarea schematică înlocuiește perspectiva continuă, înălțată. Dar acestea sînt numai 50 de pagini, dintr-un volum de 560, care ne restituie timbrul familiar și unic al celui mai mare critic francez, despre care Bergson afirma, în numărul omagial din La Nouvelle Revue Française, că „nu a fost depășit vreodată”.

Constrîngerea pe care o impune întocmirea unui „manual” de istorie literară nu se face nici odată simplă în Istoria literaturii franceze a lui Thibaudet, dar ea îi dă prilejul să-și expună într-o admirabilă prefață, punctul său de vedere sistematic, privitor la ordinea tratării materiei, care va fi aceea a „ordinii pe generații”.

Imprumutînd lui Bossuet, titlul ultimei diviziuni a Discursului asupra istoriei universale: „Imperiile”. — Thibaudet recunoaște în desfășurarea literaturii franceze, „o succesiune de imperii, fiecare dintre ele fiind răsturnat de un război literar sau de o revoluție, careia un alt imperiu îi urmează. Cele patru imperii ale Asirienilor, Perșilor, Macedonenilor și Romanilor s'ar putea vedea în cele patru mari climatice succesive ale erului mediu creștin, umanismului, clasicismului și romantismului. Aceste două din urmă, Imperiile civilizatoare, continuînd încă, într-un paralelism care amintește de grecii și romanii lui Plutarh, se formează două împăcări ale spiritului și literelor, rivale și complementare”. Cele patru mari „naturi literare” pe care le deosebeste Thibaudet în ansamblul literelor franceze, corespund veacurilor 16, 17, 18 și 19, urmîndu-se într-un conflict sau dialog neîntrerupt și în ordinea generațiilor. Începînd cu aceea a Revoluției Franceze, a scriitorilor cari aveau 20 de ani în 1789, apoi generațiile din 1820, 1850, 1885 și 1914, într-o ordine al cărei avantaj e „de a urmări mai de aproape mersul naturii, de a coincide mai fidel cu schimbarea imprevizibilă a diverselor stiluri, de a adapta mai bine dimensiunilor obișnuite ale vieții omenești, realitatea și produsul unei activități omenești”.

Cîte un capitol global introductiv deschide privilegiul asupra înfățișării de ansamblu a climatului literar corespunzător fiecărei generații, din care se vor ridica piscurile literaturii franceze: un Chateaubriand, Hugo, Balzac, Sainte-Beuve, Baudelaire, cărora le sînt consacrate capitole speciale, sortite să devină clasice.

Cele câteva pagini ale prefeței sintetizează însușirile emnente ale criticului Thibaudet: o informație vastă, expusă fără pedanterie, într-un stil de o umiltate mîdăre, subtil și familiar, plin de umoare și de umor; un gust al ideilor generale pe care-i datorează culturii filosofice; o bogăție de aprofieri și a-luzi, de comparații și asocieri; o putere comunicativă incomparabilă.

Albert Thibaudet e criticul ideal, a cărui definiție a dat-o el însuși: „un om cărui îi place să citească și să facă să se citească”. Scrișul lui constituie un aliment din cele mai substanțiale și mai provocatoare pentru spirit și cea mai îmbietoare invitație la lectură.

MIRAI NICULESCU

Alte două capitole speciale sînt consacrate lui Thibaudet, pe care le deosebeste Thibaudet în ansamblul literelor franceze, corespund veacurilor 16, 17, 18 și 19, urmîndu-se într-un conflict sau dialog neîntrerupt și în ordinea generațiilor. Începînd cu aceea a Revoluției Franceze, a scriitorilor cari aveau 20 de ani în 1789, apoi generațiile din 1820, 1850, 1885 și 1914, într-o ordine al cărei avantaj e „de a urmări mai de aproape mersul naturii, de a coincide mai fidel cu schimbarea imprevizibilă a diverselor stiluri, de a adapta mai bine dimensiunilor obișnuite ale vieții omenești, realitatea și produsul unei activități omenești”.

Cîte un capitol global introductiv deschide privilegiul asupra înfățișării de ansamblu a climatului literar corespunzător fiecărei generații, din care se vor ridica piscurile literaturii franceze: un Chateaubriand, Hugo, Balzac, Sainte-Beuve, Baudelaire, cărora le sînt consacrate capitole speciale, sortite să devină clasice.

Cele câteva pagini ale prefeței sintetizează însușirile emnente ale criticului Thibaudet: o informație vastă, expusă fără pedanterie, într-un stil de o umiltate mîdăre, subtil și familiar, plin de umoare și de umor; un gust al ideilor generale pe care-i datorează culturii filosofice; o bogăție de aprofieri și a-luzi, de comparații și asocieri; o putere comunicativă incomparabilă.

Albert Thibaudet e criticul ideal, a cărui definiție a dat-o el însuși: „un om cărui îi place să citească și să facă să se citească”. Scrișul lui constituie un aliment din cele mai substanțiale și mai provocatoare pentru spirit și cea mai îmbietoare invitație la lectură.

CĂ E POET

și pe câmpul de luptă cine este poet și că, deci, scrișul nu are nevoie de condiții speciale sau de confort special, o dovedește premiul pe care l-a publicat revista DIE DAME pentru cea mai bună poezie: Din cele 4000 de poezii, jumătate fuseseră trimise de pe front (1).

Premiul lui i-a fost atribuit lui Wolf von Niebelschütz pentru poemul Soldatengrab (Mormînt ostășesc). Altele cinci au fost date poezilor Oskar Fries, pentru Waage im Schnee (De pază'n zăpadă), Susanne Kerckhoff, pentru Elemente, Eugen Roth, pentru Nachts (În timpul nopții), Herbert Salzer pentru Soldatengräber im Osten (Mormînt ostășesc în răsărit) și W. E. Süsskind, pentru Ueber Nachts (Peste noapte).

POVESTIREA DIE PFLICHT (Datoria) a lui Wilhelm von Scholz, ajunsă, în limba germană, la un tiraj de 200.000 de volume, a fost tradusă în limbile norvegiană și olandeză.

„FLORENTINER TAGEBUCH” (Jurnalul florentin) al marelui RAINER MARIA RILKE, înedită până în prezent, va apare într-un volum editat de Insel Verlag.

WILHELM SCHÄFERE a împlinit în ziua de 20 Ianuarie 1943, 75 ani. Am mai vorbit despre acest mare maestru al „anecdotelor” germane.

Reamintim principalele opere: Mannsleut (1894), Ein Totschluger (1894), Jakob und Esau (1896), Lerma (1898), Anekdoten (1908) editie completată în 1923 și definitivă în 1934 (există și o

NOTE ROMÂNEȘTI

edție populară), Nouellen (1928), Winckelmanns Ende (1925), Hölnders Einkehr (1925), Das Fräulein von Rinken (1926), Hauptmann von Köpenick (roman, 1930), Theoderich, König des Abendlandes (1939) și Mein Leben (1934).

HANS DOMINIK autorul sărbătorit al multor romane utopice a împlinit, în Noembrie, anul trecut, 70 de ani. Operele lui s'au bucurat de o popularitate enormă când te gîndești că au depășit două milioane de volume vîndute.

STALINGRAD se numește poemul lui Joachim W. Reifensath, scris în ziua de 18 Ianuarie 1943 în spațiul sortit a rămîne pentru totdeauna în istoria celor mai mărețe jertfe ostășești, și apărut, într-un număr recent al revistei Das Reich (No. 8, din 7 Ian. 1943), dimpreună cu aceste rânduri.

„În seara de azi îmi cade în mână, după săptămîni și ca din întâmplare, o mașină. Trebuia să scriu, cu orice preț, ceea ce mă apăsa. Veți aprecia personal dacă i-am dat necesară expresie. Aici, firește, sunt cenzur. Dar cît spațiu mai e, pe aici, pentru gîndire și judecare. Momentan, situația este n_șel cam amară. Despre toate celelalte mărturisesc celor lucrătoare. Să sperăm că vouă celor de acolo nu vă va fi prea amar. Aici credem că putem scoate putere nesecată din astfel de puteri. Nu avem nimic altceva. Nădăjduiesc că scrișoarea vă va ajunge prin avion. Altă legătură poștală nu mai avem de mult. Cu bune urări. Al d-voastră Reifensath.

Poemul are acest cuprins: „Vijelia ne smulge cuvîntul zgîrcit de pe buze, — lăsați ne-zise vorbele deșarte! — Zăpada albă ne arde până la rană ochiul care întrecă de orizont șesurile. Pe țeva armă, ca o ghiară, stă ghiță, mîna încetată s'a lipit pe oțelul înghețat, iar lumina e neîndurată de alb — a-bea de se mai întunecă în nopți odată. Căci luna îngheață pe firmament, — peste cîntecul subtil al vînturilor de stepă, arde, rece,

lumina stelelor nenumerate, pe drumuri pe cari le găsim anevoie, Uitați-vă, aici nu mai poate fi dus nici un rod, — chiar și în-trebările le-am surghinit, — numai ceacece-și mai păstrează cîndința'n Dumnezeu în astfel de zile rezistă neiertătorului destin! Și nu lupți nici măcar pentru acelora cari își dau viața și merg mai departe și așa de vizibil, o tîme împrună. Niciodată nu-i mai putem uita presum n'am uitat de soție, copil, cămin și țară, — inimile noca, stre, de mult libere, știu că din rei morți se hrănește întregul foc care ne smulge din greaus cumpănă a zilei și pe închide cu farurile sale înimă și lăsa patriei

noul lumina noastră omeneste mică și instinctiv tricoasă. Dară vijelia ne zmulge cuvîntul de pe buze, — uneori însă silim fapta — și ni te arăți în noi toți, când învingem, bunul vostru camarad!”

Asemeni Odesei, Stalingradul rămîne, în memoria poporului nostru, simbolul unui urăș e-roism și al unei sublime jertfe, al eroismului și al jertfei pe care o pot cuprinde numai inscripțiile lapidare ca aceea de la Thermopylae. „Spune, căătorule. Spartei că ne-al văzut zăcînd aici dupăce am îndeplinit legile sfînte ale Patriei!”

Ceace depășește elementara severitate a unei astfel de mărturisiri e polologie. Și numai feșite din gura celui ce a luat parte la luptă, cuvintele cîntecului de mîne nu vor suna fals. Iată de ce „Stalingradul”, ca și Crezul, nu va putea fi pus în versuri.

Există, bineînțeles, și excepții. Ele însă întresc, după logica gramăticilor, numai rigidele confinii ale regulii.

Deaceea deschidem cu strîngere de inimă cărțile de debut și tind că vom da peste aceleași jeluiri și temeri, peste aceleași filosofii și revolte ale vârștel. Nățanga omidă se închide în liniștile cristalide și-și pregătește astfel zborul de înture al luminii. Numai omul n'are înțelepciunea răbdării.

Este, desigur, un mare bine această euforie, căci dacă am și ști dela primul pas, ce măsurate ne sînt biruințele, n'em avea în-drăzneală nici cît puțin puțului de gînd.

Este însă, această normală euforie totodată și matca marilor noastre melancolii. Si a juniesse savail...

Nu mai că sfaturile și rugămintile nu ajută și nu pot fi de folos decît după zgonirea din răz. Ori, după această cadere, omul trăvătă să se teamă.

Răspunzînd, cu dragoste și, mai ales, cu sfîrșit oare novată în uror ecclona ce ne trimt, din prorocință sau capătă, prea zorite lor candidaturi la gloria literară, le spunem: Nu vom fi deloc îngăduitori cu d-voastră, ce: sorțiți a duce mai departe povara de vis și vers pe care nimeni nu are dreptul să o considere joc la d'osecția burului plac al curvā; nu ne vom bucura n'odată de faptul neormal și, deci, suspect că ați ajuns la prima cartă — oricît de matură ar fi ea, — la o vîrșă cînd alții bîd turco... și nu ne va olinti nimeni din convînererea că tot omul, și n'primul rînd tînrul care se crede a fi genial, are nevoie de tratament aparte.

De-L PETRE PASCU

ne trimite, din Arad un volum de poeme. D-a sa le-a spus PLAIURI. Tipărită la Tipografia Diecezană-Arad „în anul 1943, luna Februarie, într'un număr de 700 exemplare” cartea d-sale cuprinde trei cicluri: Căutare, Joc pierdut, Plaiuri.

Cele mai realizate sînt poemetele: Sora, Cîntec pentru fată, Terține pentru tovarășe, Versuri pentru bărbăla și Murăș, lotru blăstămat.

Cîntăm: SORA „Grădini de ceruri îi erau ochii și sufletul țesut din mîlășă. Fără joc și răs a crescut Deretăcînd s'josase prin casă.

REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE

consacratoarea t'entelor tinere, — mulțumită ferocității prezente la conducere a d-lui p. olesor universitar D. Caracostea, — mai e și revistă de mar, preocupări spirituale. Contrbuții precum suni cele școlăre, în volumul pe Februarie al rev'sei, de d. prof. C. Rădulescu-Motru (Problema Log'cel), ing. prof. C. Iștea Niculescu (Între abstracți și concret), Nicolae Roșu (Medicină și destine), Const. Kirîțescu (Speciifloul românesc și arta m'șcării), D. Caracostea (O frescă folclorică), Perșeci (Cu Ion Alecsandri), D. Marmeliuc (Pe marginea „Orestiei” lui Eschil...) impun prin perspectivă și documentație și le pun la curent cu problemele cele mai dif'cile.

SCRITORUL I. VALERIAN

ne-a surprins cu admirabilă proză, Ochiul fratelui de peste ne-guri, publicată tot în acest volum al REVISTEI FUNDAȚIILOR REGALE.

Ce mult am dori să-l vedem pe I. Valerian, acest frate mai mare al tuturor scriitorilor tineri, cît mai desorj prezent în paginile revistelor noastre!

Unul din ei, aprobînd într-un totu cuvîntele d-lui profesor Constantin Loghin, autorul aceluia scurt popas, a răspuns semnificativ și mîhnit: „Ai noștri se terese de noi, nu noi de ei! Dovada? Iat-o: Pretutindeni ducem numai laude Bucovinei! Dar...” — „Dar? — I-am întrebat”.

— „Știi, — mi-a răspuns, — nimeni nu e profet în Bucovina să...”

LUCIA DEL BALACECU

V. JELBRU

NOTE ROMÂNEȘTI

ne-au sosit numerale 7-8, 9-10 și 11-12 pe 1942 ale îndrăcatorilor de ani și gloria CONVORBIRI LITERARE. Îmbrățișînd cu egală cinste, trecutul și sprințarele sau dărele jocuri ale zilei de azi, Convorbiri Literare, cu toată doctă și severa lor fiziognomie de revistă academică, sînt un nesecat izvor de informație și potolire a setei literare. D. prof. I. E. TOROȚIU continuînd munca celor 75 de ani ai Convorbirilor, înțeleg, ca puțin alții, că e mai de pref, — pentru binete și lumina neamului, — să duci înainte stîndardul mare al statorniciei decît să agiți fanioanele entuziasmelor de o zi.

În afară de aceasta, e necesar să nu se uite că este semnul unei nezdărnicite răvne culturale faptul că avem o revistă ce dăinuie, și nici de cum pe vreun ultim pian, de șaptezeci și cinci de ani!

„FILOSOFIE”

facem numai în cadrul de acuarie al eseului. Totu, nu putem asigura, fără mulț, de tot multă bucurie, apariția unui nou periodic de cugere românească.

SAECULUM, revista de filosofie de sub direcția d-lui LUCIAN BLAGA marocăză o răspătel O spunem cu cea mai fermă convîngere. Și o spunem respect, tocmai fiindcă d. Lucian Blaga, publică, la No e, o justificare a hotărîrii lui, este excesiv de modest, ca, de altfel și d. Zvezdel (Barbu).

Revista de filosofie SAECULUM, pusă în serviciu de V. TOROȚIU filosofie, românești, pușă, cu alte cuvinte, în situația cugării de care se învedulește omului, va po-iza, nu ne îndom, tendințele ortodoxiei GÂNDIRII.

Nu v-ș-am, cătuși de puțin, valoarea indiscutabilă a excelentelor reviste de sub conducerea sigură și deselestioasă a d-lui N. Chelariu Craic. GÂNDIREA își are rostul ei. Fap-ul însă că revista sibiiană a d-lui Lucian Blaga va seculariza anumite domenii es de o extremă importanță, căci acest fapt lărgeste enorm orizonturile și posibilitățile cugetării noastre creatoare. Adică al e că noi românii am ajuns în fața critică de a filosofa pe viață și moarte! Trăm, în plan filosofic, evul agonic al spiritualității autohtone. Fie ca să începem, între GÂNDIREA și SAECULUM, făcîndă vie a întrecerilor de mari prestații.

SAECULUM (Redacția și Administrația S. Bui, str. Bedeus 7) își deschide aș vîntului cu următorul număr: Lucian Blaga (Despre viitorul filosofiei românești), Basil Munteanu (Forma de sociabilitate în literatura fanocăz), Tudor Vlașu (eul poetic); Edgar Papu (Mysterium tremendum în lirica română); Zvezdel Barbu (Metafizica ca funcțiune integrată a spiritului) și Ion Oana (Obscur și difil în poezie),

REVINETEM

cu tîlul de inventar, aceste păreri de rîu școlăre de REVISTA BUCOVINEI în „Scurtul popas” apărut la începutul celui de al doilea an de apariție:

„Cu durere în suflet trebuie să constatăm că am rămas șguri. Suntem rămășițele acelei generații, pe atunci tinere, de scriitori bucovineni, cari acum vreo două decenii au pornit tumultuos la drum pentru cugerea literelor române. Căși au mai rămas din cei de atunci? Cînd ne uităm în tîrul nostru, ni se turneză în suflet melancolia, vîzînd ce răcite ne sînt rîndurile. Mulți din cei de atunci ce au pornit să cugerească muzele, au renunțat, cumînți, la această temerară încercare. Unii din cei ce au ramas credincioși scrișului, au întors îndiferenți spaie și provincie, care le-a crescut și s-a trîns în lume. Lasați de aici, și fac azi, cariere literară” în Cap. 1. a, iar să-și mai aducă aminte de provincia de baștină, iar succes proaspăt aproape nu vine de loc”.

Suntem curioși ce vor răspunde bucovinenii G. Rotăc Mircea Sirănuț, Iovan Vesper, Traian Chelariu, — aflați actualemente în „capitulu” — dară și bucovinenii Eusebiu Camilar, George Căteanu etc., atapi p. în act... capitale.

Unul din ei, aprobînd într-un totu cuvîntele d-lui profesor Constantin Loghin, autorul aceluia scurt popas, a răspuns semnificativ și mîhnit: „Ai noștri se terese de noi, nu noi de ei! Dovada? Iat-o: Pretutindeni ducem numai laude Bucovinei! Dar...” — „Dar? — I-am întrebat”.

— „Știi, — mi-a răspuns, — nimeni nu e profet în Bucovina să...”

LUCIA DEL BALACECU

V. JELBRU

ne trimite, din Arad un volum de poeme. D-a sa le-a spus PLAIURI. Tipărită la Tipografia Diecezană-Arad „în anul 1943, luna Februarie, într'un număr de 700 exemplare” cartea d-sale cuprinde trei cicluri: Căutare, Joc pierdut, Plaiuri.

Cele mai realizate sînt poemetele: Sora, Cîntec pentru fată, Terține pentru tovarășe, Versuri pentru bărbăla și Murăș, lotru blăstămat.

Cîntăm: SORA „Grădini de ceruri îi erau ochii și sufletul țesut din mîlășă. Fără joc și răs a crescut Deretăcînd s'josase prin casă.

REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE

consacratoarea t'entelor tinere, — mulțumită ferocității prezente la conducere a d-lui p. olesor universitar D. Caracostea, — mai e și revistă de mar, preocupări spirituale. Contrbuții precum suni cele școlăre, în volumul pe Februarie al rev'sei, de d. prof. C. Rădulescu-Motru (Problema Log'cel), ing. prof. C. Iștea Niculescu (Între abstracți și concret), Nicolae Roșu (Medicină și destine), Const. Kirîțescu (Speciifloul românesc și arta m'șcării), D. Caracostea (O frescă folclorică), Perșeci (Cu Ion Alecsandri), D. Marmeliuc (Pe marginea „Orestiei” lui Eschil...) impun prin perspectivă și documentație și le pun la curent cu problemele cele mai dif'cile.

SCRITORUL I. VALERIAN

ne-a surprins cu admirabilă proză, Ochiul fratelui de peste ne-guri, publicată tot în acest volum al REVISTEI FUNDAȚIILOR REGALE.

Ce mult am dori să-l vedem pe I. Valerian, acest frate mai mare al tuturor scriitorilor tineri, cît mai desorj prezent în paginile revistelor noastre!

Unul din ei, aprobînd într-un totu cuvîntele d-lui profesor Constantin Loghin, autorul aceluia scurt popas, a răspuns semnificativ și mîhnit: „Ai noștri se terese de noi, nu noi de ei! Dovada? Iat-o: Pretutindeni ducem numai laude Bucovinei! Dar...” — „Dar? — I-am întrebat”.

— „Știi, — mi-a răspuns, — nimeni nu e profet în Bucovina să...”

LUCIA DEL BALACECU

V. JELBRU

ne trimite, din Arad un volum de poeme. D-a sa le-a spus PLAIURI. Tipărită la Tipografia Diecezană-Arad „în anul 1943, luna Februarie, într'un număr de 700 exemplare” cartea d-sale cuprinde trei cicluri: Căutare, Joc pierdut, Plaiuri.

Cele mai realizate sînt poemetele: Sora, Cîntec pentru fată, Terține pentru tovarășe, Versuri pentru bărbăla și Murăș, lotru blăstămat.

Cîntăm: SORA „Grădini de ceruri îi erau ochii și sufletul țesut din mîlășă. Fără joc și răs a crescut Deretăcînd s'josase prin casă.

REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE

consacratoarea t'entelor tinere, — mulțumită ferocității prezente la conducere a d-lui p. olesor universitar D. Caracostea, — mai e și revistă de mar, preocupări spirituale. Contrbuții precum suni cele școlăre, în volumul pe Februarie al rev'sei, de d. prof. C. Rădulescu-Motru (Problema Log'cel), ing. prof. C. Iștea Niculescu (Între abstracți și concret), Nicolae Roșu (Medicină și destine), Const. Kirîțescu (Speciifloul românesc și arta m'șcării), D. Caracostea (O frescă folclorică), Perșeci (Cu Ion Alecsandri), D. Marmeliuc (Pe marginea „Orestiei” lui Eschil...) impun prin perspectivă și documentație și le pun la curent cu problemele cele mai dif'cile.

SCRITORUL I. VALERIAN

ne-a surprins cu admirabilă proză, Ochiul fratelui de peste ne-guri, publicată tot în acest volum al REVISTEI FUNDAȚIILOR REGALE.

Ce mult am dori să-l vedem pe I. Valerian, acest frate mai mare al tuturor scriitorilor tineri, cît mai desorj prezent în paginile revistelor noastre!

Unul din ei, aprobînd într-un totu cuvîntele d-lui profesor Constantin Loghin, autorul aceluia scurt popas, a răspuns semnificativ și mîhnit: „Ai noștri se terese de noi, nu noi de ei! Dovada? Iat-o: Pretutindeni ducem numai laude Bucovinei! Dar...” — „Dar? — I-am întrebat”.

— „Știi, — mi-a răspuns, — nimeni nu e profet în Bucovina să...”

LUCIA DEL BALACECU

V. JELBRU

ne trimite, din Arad un volum de poeme. D-a sa le-a spus PLAIURI. Tipărită la Tipografia Diecezană-Arad „în anul 1943, luna Februarie, într'un număr de 700 exemplare” cartea d-sale cuprinde trei cicluri: Căutare, Joc pierdut, Plaiuri.

Cele mai realizate sînt poemetele: Sora, Cîntec pentru fată, Terține pentru tovarășe, Versuri pentru bărbăla și Murăș, lotru blăstămat.

Cîntăm: SORA „Grădini de ceruri îi erau ochii și sufletul țesut din mîlășă. Fără joc și răs a crescut Deretăcînd s'josase prin casă.

REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE

consacratoarea t'entelor tinere, — mulțumită ferocității prezente la conducere a d-lui p. olesor universitar D. Caracostea, — mai e și revistă de mar, preocupări spirituale. Contrbuții precum suni cele școlăre, în volumul pe Februarie al rev'sei, de d. prof. C. Rădulescu-Motru (Problema Log'cel), ing. prof. C. Iștea Niculescu (Între abstracți și concret), Nicolae Roșu (Medicină și destine), Const. Kirîțescu (Speciifloul românesc și arta m'șcării), D. Caracostea (O frescă folclorică), Perșeci (Cu Ion Alecsandri), D. Marmeliuc (Pe marginea „Orestiei” lui Eschil...) impun prin perspectivă și documentație și le pun la curent cu problemele cele mai dif'cile.

SCRITORUL I. VALERIAN

ne-a surprins cu admirabilă proză, Ochiul fratelui de peste ne-guri, publicată tot în acest volum al REVISTEI FUNDAȚIILOR REGALE.

Ce mult am dori să-l vedem pe I. Valerian, acest frate mai mare al tuturor scriitorilor tineri, cît mai desorj prezent în paginile revistelor noastre!

Unul din ei, aprobînd într-un totu cuvîntele d-lui profesor Constantin Loghin, autorul aceluia scurt popas, a răspuns semnificativ și mîhnit: „Ai noștri se terese de noi, nu noi de ei! Dovada? Iat-o: Pretutindeni ducem numai laude Bucovinei! Dar...” — „Dar? — I-am întrebat”.

— „Știi, — mi-a răspuns, — nimeni nu e profet în Bucovina să...”

LUCIA DEL BALACECU

V. JELBRU

ne trimite, din Arad un volum de poeme. D-a sa le-a spus PLAIURI. Tipărită la Tipografia Diecezană-Arad „în anul 1943, luna Februarie, într'un număr de 700 exemplare” cartea d-sale cuprinde trei cicluri: Căutare, Joc pierdut, Plaiuri.

Cele mai realizate sînt poemetele: Sora, Cîntec pentru fată, Terține pentru tovarășe, Versuri pentru bărbăla și Murăș, lotru blăstămat.

Cîntăm: SORA „Grădini de ceruri îi erau ochii și sufletul țesut din mîlășă. Fără joc și răs a crescut Deretăcînd s'josase prin casă.

REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE

consacratoarea t'entelor tinere, — mulțumită ferocității prezente la conducere a d-lui p. olesor universitar D. Caracostea, — mai e și revistă de mar, preocupări spirituale. Contrbuții precum suni cele școlăre, în volumul pe Februarie al rev'sei, de d. prof. C. Rădulescu-Motru (Problema Log'cel), ing. prof. C. Iștea Niculescu (Între abstracți și concret), Nicolae Roșu (Medicină și destine), Const. Kirîțescu (Speciifloul românesc și arta m'șcării), D. Caracostea (O frescă folclorică), Perșeci (Cu Ion Alecsandri), D. Marmeliuc (Pe marginea „Orestiei” lui Eschil...) impun prin perspectivă și documentație și le pun la curent cu problemele cele mai dif'cile.

SCRITORUL I. VALERIAN

ne-a surprins cu admirabilă proză, Ochiul fratelui de peste ne-guri, publicată tot în acest volum al REVISTEI FUNDAȚIILOR REGALE.

Ce mult am dori să-l vedem pe I. Valerian, acest frate mai mare al tuturor scriitorilor tineri, cît mai desorj prezent în paginile revistelor noastre!

Unul din ei, aprobînd într-un totu cuvîntele d-lui profesor Constantin Loghin, autorul aceluia sc

PUNCTE DE VEDERE

Intre umanism si etnicitate

Probabil ca nici un curent, al unei idei ideologice, nu a dat nastere la o atata controverse, ca este aceasta ideea nationala...

Se spune despre Franța, pe care noi o considerăm țara luxului, a prozității și a esteticii, că este țara avarilor...

Don Quijote este considerat s'ntea neamului spaniol, prin aceeași eroare argumentativă. Este adevărat că idealismul excesiv și pasivitatea...

Insă eronat se pune cu înșelătență accentul pe faptul că numai Cervantes îl putea crea și că el aparține exclusiv Spaniei...

Logic, consecința acestor analize stăduțului ar fi formarea unui muzeu de tipuri reprezentative, pentru diferite scopuri...

Opera dramatică a lui Shakespeare cuprinde figuri situate în medii sociale și geografice care au fost străine de viața autorului...

Printr'un consens general, numele propriu Don Juan, a putut fi transformat în adjectiv, adică într'un termen care să releve...

Este surprinzător că lui Mihail A. Prins s'a găsit corespondență în literatura stendhaliană, pe Jules Sorel, arivistul impetuosul Julien Sorel...

Și este mai surprinzător că eroiul lui G. C. Nicolescu, din punct de vedere etnic, deține un caracter care este reprezentativ din punct de vedere etnic...

Străjuște accesul, toarnă undelele în candelă, și anină prețul pentru știința împăcitoră, când vre-o bolnavă cere cu orice preț să se împere cu Dumnezeu...

Omni faustic nu este o noțiune sinonimă omului modern, incertitudinile acestuia fiind în mare parte sociale și politice...

În inserarea care înfrumuseța înfrorător de neamului suferința din obraji bolnavi, a intrat, parcă fugărit, grozav de furtunos, de dezorientat și de turburat...

Neînțelegerea, substanța naturii faustice, este elementul definitiv, particular, al sufletului său. Tendința către aceea „clipă” nu a fost nicodată un desiderat al mulțimilor...

În lunga și atrofianta noastră lăuză a căreia remanere crudă are cel puțin marii strălucinți unui „nou venit pe lume”, am văzut că la capătul unei tumori anaxiale...

Nota cea nouă, adusă de câteva zile în urmă, acestei spălăcite, infecte și odoare atmosferice, este boala dela Nr. 3 din rândul întâi al paturilor...

se împovăra cu un suspin profund și supra-veghetoria își plimbă îndată mâna ei împotriva înțele mure de aur, de sfântă, peste fruntea pacientei...

= JEANA D'ARCO =

- Două schițe - de SARMANUL KLOPȘTOCK

Văpaia răsăritului topi stropii nea apei. — Da, așa să știi tăioasă, că bine n'are să fie! Astă noapte s'a umflat oceanul din toate mădușurile și toate cataractele pământului și-au revărsat mânia pe dig...

— Săi bre omule, nu te delecta și mai ascultă încă! Din far mai rămăseu într-o vreme numai ocheanele. Furtuna a amestecat apa cu pământul și toate corăbii lumii s'au dus la fund...

— Fii cumințe, Marthe! — Așa este, dar dacă dușmănoasa de apă și-o aduce aminte de biruința de peste noapte a Prea Sfinței și pândind când ea are să vegheze de acolo din înălțimile Cerurilor...

O lance îi creșta grumazul și locul scaldătoarei se înegri. Și gania aluneca apoi pe tăgii undeii și un lanț zornăi sub greutatea câhniei în pivnița vapora lui...

— Se apropie prăpădul de astă noapte, bogăni Marthe, aprinzând candelă din tar. Așa se întâmplă când moare o balenă! Dar Maica Precista nu are să aplice urechea spre răutatea celor ce-au despuțiat de viață o balenă nevinovată înnoțătoare!

Camelionul

Salonul este înalt, alăne și alb, tăiat în două de minaretul pendulei în care plânge vremea și curtea. Ferestele largi ocupă aproape un pătrat întreg și în oglindă cărora se resfrânge deodată, ca într-o macabră ironie, încrețea și primăvara de afară și suferința și deszădă, dea din năuntru întocmesc un șaseu gigantic în rama căreia se înfige podoba verde a parcului de din dosul spitalului...

În urmă, acestei spălăcite, infecte și odoare atmosferice, este boala dela Nr. 3 din rândul întâi al paturilor, dela stânga spre dreapta, încumărând dela intrarea spre masa sfintei împătașanii, A venit cu o mășină închisă, a cărei trompetă a pruit îndată pe drumul din sprele spitalului, dispărând într-o fugă duboasă...

se împovăra cu un suspin profund și supra-veghetoria își plimbă îndată mâna ei împotriva înțele mure de aur, de sfântă, peste fruntea pacientei. O vreme trecu așa, în nehotărârea desesoperantă a vieții de spital. Tumoarea anaxială dela Nr. 3 se înrăușea...

și farul își aprinse luminile înserării. În sticla ochelarelor daau sau patru stele roșii. — Se apropie prăpădul de astă noapte, bogăni Marthe, aprinzând candelă din tar. Așa se întâmplă când moare o balenă! Dar Maica Precista nu are să aplice urechea spre răutatea celor ce-au despuțiat de viață o balenă nevinovată înnoțătoare!

— Vine potopul! — Intenericimea umplu tot cuprinsul. Un pui orfan de balenă, leni undeva, pe unda care înghițise sufletul părintelui ei. — Tăicuțule, grăbește pasul! Căci te sesoște sfârșitul lumii!

— Vine potopul! — Intenericimea umplu tot cuprinsul. Un pui orfan de balenă, leni undeva, pe unda care înghițise sufletul părintelui ei. — Tăicuțule, grăbește pasul! Căci te sesoște sfârșitul lumii!

— Vine potopul! — Intenericimea umplu tot cuprinsul. Un pui orfan de balenă, leni undeva, pe unda care înghițise sufletul părintelui ei. — Tăicuțule, grăbește pasul! Căci te sesoște sfârșitul lumii!

— Vine potopul! — Intenericimea umplu tot cuprinsul. Un pui orfan de balenă, leni undeva, pe unda care înghițise sufletul părintelui ei. — Tăicuțule, grăbește pasul! Căci te sesoște sfârșitul lumii!

— Vine potopul! — Intenericimea umplu tot cuprinsul. Un pui orfan de balenă, leni undeva, pe unda care înghițise sufletul părintelui ei. — Tăicuțule, grăbește pasul! Căci te sesoște sfârșitul lumii!

— Vine potopul! — Intenericimea umplu tot cuprinsul. Un pui orfan de balenă, leni undeva, pe unda care înghițise sufletul părintelui ei. — Tăicuțule, grăbește pasul! Căci te sesoște sfârșitul lumii!

— Vine potopul! — Intenericimea umplu tot cuprinsul. Un pui orfan de balenă, leni undeva, pe unda care înghițise sufletul părintelui ei. — Tăicuțule, grăbește pasul! Căci te sesoște sfârșitul lumii!

— Vine potopul! — Intenericimea umplu tot cuprinsul. Un pui orfan de balenă, leni undeva, pe unda care înghițise sufletul părintelui ei. — Tăicuțule, grăbește pasul! Căci te sesoște sfârșitul lumii!

— Vine potopul! — Intenericimea umplu tot cuprinsul. Un pui orfan de balenă, leni undeva, pe unda care înghițise sufletul părintelui ei. — Tăicuțule, grăbește pasul! Căci te sesoște sfârșitul lumii!

— Vine potopul! — Intenericimea umplu tot cuprinsul. Un pui orfan de balenă, leni undeva, pe unda care înghițise sufletul părintelui ei. — Tăicuțule, grăbește pasul! Căci te sesoște sfârșitul lumii!

ION STANCU

TREI SOLII

Poetul Petre Pascu ne este prieten. Facem aceasta mărturisire cu scopul nu de a prezenta o altitudine așa zis critică, dar în primul rând pentru a constata așa cum se cuvine o pasiune lirică, pe care o cunoaștem încă aproape dela primele ei manifestări. Petre Pascu este un poet din provincie — lucru care nu înseamnă că este și un poet provincial.

Poet, dar și iubitor al poeziei, animator în aceeași măsură, de numele său se leagă câteva elanuri înfăptuite acolo la Arad, de unde ne-a sosit mai zilele trecute și prima carte a poetului. Petre Pascu nu mai e de multă vreme ceace se chiamă un debutant, cu toate că așa s'ar părea, privind lucrurile superficial.

În cei zece ani și mai bine, de când poetul se abate în așa zisul domeniu al „publicisticii”, el a izbutit să treacă de mult pragul debutului, așa că întâia sa carte, intitulată „Plaiuri”, ne aduce mărturia unui POET. Sgarbit sau lenes (lucru care în cazul de față e aproape același fenomen), Petre Pascu ne înfățișează azi o culere în care aflăm cu bucurie o bună și autentică poezie. Sforarii și declamatorii abundă acum, fiind gata oricând de a face tumba pentru succesul de-o clipă, iar necheamații s'au grăbit să-i decreteze poezii. În felul acesta, termenul a început să fie din cale-afară de elastic, reușind uneori să fie de dreptul compromis. Petre Pascu însă este un poet. Repetăm afirmația, nu ca s'o subliniem, ci pentru a face o diferențiere, care va fi din ce în ce mai necesară. Lira poetului nostru e în care totul al instrument, decât buhaiul sau tobița cu care se înarmează ceilalți. Am frunzărit și-am citit versurile lui Petre Pascu, iar acum când poate că puținele noastre cuvinte ar avea nevoie și de-un fel de comentariu critic, ne vedem puși într-o grea dilemă. Citate, căutări de „influențe” și proocrii? Făcând critica! Modestul nostru condei înseamnă însă cu bucurie această întâmplare nu de toate zilele. Fie-ne deci îngădui să-i pretindem prietenului nostru dela Arad o participare efectivă, un drum umăr lângă umăr, așa cum cu destui ani în urmă îl făceam la „Frize”, la „Hotarul” și la „Abecedar”. Drumul cu un scop mai etern decât aplauzele: calea poeziei pe care și Petre Pascu o slujește, fără s'o uite, peste ani.

UN DEBUT. Până mai acum câteva timp, numele poetului Ernest Verzea nu circula prin revistele literare. Domnul Verzea nu circula prin revistele literare. Domnul Verzea în schimb, era un talent gazetar, pe care ne obișnuisem a-l aprecia pentru cursivitatea condeiului său și pentru o cameraderie cinstită. Nu de mult am citit cu o surprindere bucurătoare un prim poem care trăda pe poetul de rasă. Alte strofe au urmat, apoi, întărind și definitivând o impresie. Poetul Ernest Verzea era acum o certitudine, pe care întâia sa carte de versuri n'a făcut decât s'o confirme. „Alter ego” — căci așa se numește volumul — e o partitură plină de melancolică grație, un prim pas al unui poet adevărat. De obicei, dela întâia poezie publicată, până la întâia carte e un drum lung. În spirit, d. Ernest Verzea l-a parcurs, iar astăzi numele său, departe de-a mai fi numai acela al talentatului gazetar, este și al poetului, care își merită și el atributul de mai sus.

Dealtfel criticii și cronicarii literari au fost aproape toți de acord întru confirmarea celestelor impresii.

Nu puteam însă la aceste „cantece noi” să tăcem asupra unui poet care e și el nou, adăugându-i însă iute și vechimea de preț a unui drum fără ocoluri.

ȘTEFAN BACIU

N.B. Manuscrisele se trimit la redacție, menționându-se pe pleic: pentru ȘT. B. și răspunsurile: M. Turcu, P. I. Ungianu, G. Bulat, E. Orleanu, Leonard G., G. Serafin, G.P., P.P.Fr., Marius Dem., A. Mih.: Nu. Nina Gu.: Da. Dar nu merge — „pseudonimul”! G. Ploșor, P. G. Matei, M. C. Pit: Altele. V.U.S., Em. B.: Da.

După luptă

Ai să mă ierți, ai să mă ierți, și iară ai să mă ierți, — de nu știu câte ori, — că m'am bătut pentru privighetori și pentru apa Mureșului clar.

Ai să mă ierți că n'am privit în zori icoana ta, așa cum mă învățară, ci m'am scrutat în suflet, ca pe-o fiară care rânjea cu colții scilpitori.

Ai să mă ierți că 'n inimă și gură am fost mânia și injurătura și nu ți-am spus pe nume 'n nici o seară;

Că mi-am purtat comorile în sânge și că nici azi n'am învățat a plânge, ai să mă ierți, zâmbind, iubită Tară...

ȘTEFAN AUG. DOINAȘ

Moartea luminii

Cu mâini însângerate toamna mi-a bătut în geom; Prietene, pe-aci nu mai urcă izere albe Lebedele, iar noaptea nu se mai leagă — salbe — Doar vântul cântă rece prin fiecare ram...

O soaptă ngenunchiată se roagă pe cărare În seara grea de neguri când strugurii mai cad, Se sfâșie vecernii sau apele prin vad Treacănd, doinesc tristetea luminii care moare.

Săruturi, cărți și amintiri le-am îngropat În sipețul de aur al inimii — boeme; În juru-ne plouară tăcute crizanteme Prietene, când umbra pe gene s'a lăsat.

A fost atunci un fremăt și un suspin; departe Pleciurile porință cum de atâtea ori Și-am așteptat zadarnic luceșerii, în zori, Să mai coboare aveea din cerurile sparte...

N. VERONESCU

CATULLUS

Lesbiei

Să trăim, Lesbia mea, și să iubim! Ne-or mustra moșnegii dragostea? Să nu dăm nici o para pe spusa lor. Sorții apun, dar iarăși răsări-vor... Ci nouă, în piept când stinsă-i scurta viață, Ne fi-va noaptea fără dimineață...

O mie, dă-mi, de sărutări și-o sută Și-apoi o altă mie și încă o sută, Mereu o mie altă și-altă sută!...

Iar când vor fi nesocotieții mii Vom pierde șirul — nici să le mai știți Și nu cumva pismașii să le știe Vreo rânduială 'n sărutări ne ție...

În românește de NICOLAE PREDESCU

GOETHE: „FAUST” (PARTEA A II-A) TRADUCERE ÎN VERSURI DE LAURA M. DRAGOMIRESCU

Semnalăm deocamdată, apariția unei opere a cărei însemnătate nu poate scăpa nici unui cărturar. Traducerea în versuri a lui Faust (partea a doua), de d-na Laura M. Dragomirescu. Fie și numai cu titlu de încercare, această operă constituie un mare merit pentru traducătoare.

Apărută în 1831, patruzeci și unu de ani după publicarea primelor scene, partea a doua din Faust, oglindește transformările cugetării lui Goethe, cu o strălucire acoperită uneori de cenușe ușoare ale unor aluzii și alegorii de o grațioasă poezie, alături de nori întunecați, de un întuneric aproape de nepătruns. Spre deosebire de prima parte a dramei, simbolică și metafizică, dar tot pe atâta plină de poezie proaspătă și de viață, cea de a doua parte din Faust e dominată de alegorii.

În locul personajilor vii din primul Faust, întâlnim acum figuri mitologice, vrăjitoari, aparituri fantomatice medievale, chiar personajele Margaretei și al lui Faust, al lui Mefistofeles și al Elenei, dar sub numele acestora, amestecându-se cu satire și epigrame al căror sens nu e întotdeauna lesne de descifrat, descoperim aluzii și uneori chiar urme sistematice ale ideilor filosofice,

estetice și științifice care l-au preocupat pe Goethe în timpul celor patruzeci de ani, cât a durat gestația și redactarea operii.

Apărută în colecția „Convorbiri literare” („Bucovina” I. E. Toroușiu, București, 1942), traducerea lui Faust e tipărită cu o îngrijire deosebită, pe hârtie albă crețată, însemnând astfel un îndoiit eveniment, prin valoarea operii în sine cât și prin prezentarea ei.

VALERIU MARDARE: D'ALIA AM DIVORȚAT

Recent apărutul volum de schițe D'alia am divorțat al d-lui Valeriu Mardare aduce, în câteva culori, o interesantă frescă a vieții citadine redată de un penel sprințar care, sub aspect amuzamentului personal împărtășit din plin și de cititor, — ascunde o adâncă și omenească înțelegere pentru toate micile păcate ale celor obligați să-și petreacă existența în cetatea lui Bucur.

Autorul nu-și alege anume eroii dintr'un anumit spațiu sau clasă socială; ca un amator de instantanee interesante, el le culere de-acolo de unde întâmplă-roa și fantezia îl poartă întâmplător: un colț de stradă, fereastră unui bloc, masa de sub umbrelor răcoros al unei căsuțe dela periferie, alea unui parc, toate se năvălesc în toțba cu

Cărți noi

estetică și științifice care l-au preocupat pe Goethe în timpul celor patruzeci de ani, cât a durat gestația și redactarea operii.

Caștioane variate a d-lui Valeriu Mardare, pornit la drum cu aparatul lui mitosul, nestînd niciodată ce va aduce acasă.

Toțmai acest neprevăzut în ușoara lui trecere dela o schiță la alta, alternând zămbetul cu grimasa, face farmecul volumului D'alia am divorțat.

Cartea a apărut în editura „Universul”.

PETER NEAGOE: DRUMURI CU POPAS

Îndrăgostitul de alte orizonturi care este scriitorul român de limbă engleză Peter Neagoe, pornit de undeva de pe plaiurile Transilvaniei spre mirajul de dincolo de ocean care-a atras cu o forță irezistibilă, mai ales în veacul trecut, un mare număr de ardeleni, după o îndelungă ședere în America, țara-i adoptivă, nu a uitat toțba patria care trăește în mai tot ce-a scris acest povestitor atât de apreciat și dincoala de hotarele noastre.

Drumuri cu popas, carte apărută în editura Contemporană.

SECRETUL PROFESIONAL, roman de Alice Gabriulescu.

Noul roman al scriitoarei Alice Gabriulescu se impune dela început atențiunii prin ceea ce titlul lasă să se ghătească asupra cuprinsului. Întrădeavăr, acțiunea acestui roman se petrece în jurul conflictului de conștiință al unui medic, obligat prin profesune să sa păsturească ascuns asupra bolilor pacienților săi.

Printre acestea, se află o eroină amenințată cu o boală care suferă de ochi fără să știe că e o amenințată cu o boală. Și e numai mama ei, care hotărăște să-i asigure viața fetei, lăsând-o cât mai repede în sarcina unui soț.

Doctorul află numele logodnicului ales, tânărul Victor Mazilu. Acela, fiind fiul său nelegitim, medicul nu-și poate spune țina, dar n'ci nu-i poate lăsa să-și nenorocască viața cu o soție orfă.

Ce va face medicul ca să-și scape fiul, împinbind porunca sângelui, fără să dea de față n'el paternitatea tânărului, nici secretul profesional, aceasta ne-o spune scriitoarea în puternicele pagini ale romanului nou apărut.

În jurul acțiunii de mai sus, se desfășură tema romanului, care este venicia alergică omenească după ferece. Autoarea ne-a dat în „Secretul profesional” o emoționantă carte, în care misterul și dramele vieții se împletesc sau se războiesc cu adevărurile eterne omenești.

Doi pitici de piatră ce își aminteau Uitați ei acum stăteau în grădina Dezolată, cu micul bazin secat, secund Și erau treptele roșii ca vinul Rămas pe paharul băut până'n fund.

De pretutindeni năvăleau copacii Cu trunchiurile lor răsuțite și ude Pini de o viață care arde și'n frunze Pini de o viață apucătoare, de fiare.

Cronica literară

Constantin Micu: Psyche (Colecția „Mășterul Manole”, 1942) Mihnea Gheorghiu: Anna-Mad (Cadran, 1942)

D. Constantin Micu e doctor în filosofie, asistent la catedra d-lui profesor Ion Petrovici și este, după cum îl prezintă cele patru lucrări pe care le avem la îndemână: (Die Relativität der Erkenntnis und das Suchen des Absoluten; Homo Ludens sau funcția ideală a jocului; și rolul lui în nașterea culturii; Cunoaștere și mântuire în problematica filosofică a d-lui I. Petrovici; Problema umanismului din punct de vedere al spiritualității românești), un cap cu vădite înclinații speculative.

D-sa însă mai e și poet. Și nu ne îndoiim că a fost poet înainte de toate. Volumul PSYCHE o dovedește îndeajuns. Numai că d. Constantin Micu și-a îngărdit tumultul interior concentrând și dirijându-l către explorarea lirică a unui câmp tematic vecin cu întinderile cugetării filosofice. Neplăcându-l cântecul cenușiu și îmbătător pe care un Verlaine îl rid'ca la cinstea de artă poetică, d-sa încearcă să traducă, în echivalenți verbali și logici, lumina de imaterială esență a lumii mitologice eline. Mai precis: d-sa scoate din ziua trecută a acestor lumi un singur ceas, — cel mai diafan și mai apropiat nouă oamenilor, — ceasul Psyche-ului.

Știm ce a obținut, în Ullalume, Edgar Allan Poe, din pomemirea numai a acestui cuvânt magic. Geniului american însă rătăcea, mânat de ultimă sfâșiere, prin toamna încoțosată a unei clime nordice. Și se mai găsea în fața unui morământ. Intre el și clasicismul elin, — pe care-l cunoștea și-l adora neasemuit de adânc, — simți plutind, fără putere de a o înlătura, perdeaua sufletește apăsătoare a mileniiilor ce ne despart de aurita epocă a omului mediteranean trezit la bucuria conștientă de a fi. Bucurie îmbătătoare și improspătătoare ca însuși nectarul și dătătoare de viață eternă ca jinoșita de oameni ambrozice.

D. Constantin Micu, nestrivit de marile încercări ale vieții, elimină totul ce l-ar putea altera fizionomia imaginilor pe cari le evocă, toțuși, cu regretul passé-istilor: „Ce-a mai rămas, prin veacuri, din al Psyche-ului cult Ce omului condus-a cândva pași prin lume, Decât doar amintirea credinței de demult,

O taină sigilată, păstrată doar prin nume? Pierdurăm drumul care, spre-un alt tărâm deschis, Pe-a Styxului reci ape ducea spre veșnicie, Grădina de — asfodeli, urcând spre-un fărâm de vis, De este sau nu este azi nimeni nu mai știe. Nimeni nu ne mai spune de-acea epifanie Care dădea a morții din urmă înșirire,

Dar care, taină ruptă din altă împărăție, Putea, trecând prin moarte, să ducă'n nemurire. Trăim astăzi viața așa cum este ea

Și nu se n'reabă nimeni, ca eri Euripide, De nu-i cumva viața a morții tristă stea

Și dacă nu prin moarte drum vieții se deschide...”

În acest prim și cuprinzător poem, intitulat Psyche, d. Constantin Micu, neglijând sau, poate, ocolind cunoașterea coardelor azi actuale în poezia cultivată de poezii cei mai autentici, se înocare de dreptul la fântânilor clare ale lui Eminescu, mulțumindu-se a fi un modest epigon.

Să nu se creadă că întocmirea la modul expresive eminescense trebuie considerată a fi, pentru totdeauna, anahronism! Există prea multe dovezi, în alte literaturi, desigur, de astfel de reluări și necesare și foarte rodnice. Numai că Eminescu ne e mult prea aproape, culorile lui mult prea vii, formele mult prea pregnante și melodice mult prea personale. Pe Eminescu îl vom putea, „continua” abea după ce patina vremii va da noi nuanțe cuvintelor pe cari

el le-a transfigurat, sau abea atunci cand vom vorbi, — cum este cazul cu posibila reluare a unui Villon, — un alt umbaj.

Figurativ, poemul d-lui Constantin M.c.u. se încheie cu aceeași recomandare: „Mășter, sa ne pătrundem de-al suferințelor har

Și, ingemunchind pe treapta așurului din noi, Să ridicăm lui Ies țesutu-i văl de jar,

Recăpătând știința pierdută înapoi”.

Cartea PSYCHE, alcătuită din trei plus două părți (diferențem deoarece „Popas vienez” și „Traducere din Rig-Veda” se situază în afară de economia interioară a volumului), e o cinstă și interesantă poetizare a unui cosmos dat sau ales și nu configurare și înălțare la rang de simbol nou a zvonirii surde, pornită din inșei nomolurile fecunde ale vieții, cu neliniștile sau tendințele inexprimabile altfel decât în grauri pythice, tocmai acele ce-l frământă pe omul numai poet.

D. Constantin Micu e prea filosof. N'o spunem pentru a-i face vreo imputare, ci pentru a motiva, — în măsura în care astfel de motivații își au rostul, — lipsa, din versurile d-sale, a aceluși „nu știu ce și nu știu cum” reclamat de toți cetarii îndrăgostiți de poezie. Că acest „nu știu cum și nu știu ce” este, în primul loc, erosul poetic și erosul în general, o mărturisește, se pare, însuși autorul volumului discutat:

„Nici cât scânteie raza unei stele Pe luciul unui val lunecător N'a luminat în calea vieții mele Raza iubirii, stinsă prea ușor.

Prea mult sublim în focul ei am pus Și prea vrui ca spre slăvi să-i urce scara.

Că 'n înălțarea ei atât de sus Să n'o fi doborât, prea grea, povara”.

Spuneam că volumul d-lui Constantin Micu e alcătuit din trei plus două părți. Cele trei sunt: „Psyche”, „Eros și Psyche” și „Psyche și Tanachos”, „Eros și Psyche” e cea mai bună, precum, în cuprinsul ei, poemetele cele mai realizate sunt Genealogie, Gretchen, Unind prin vrăji argintul, și Lelia, Lelia, suflet barbar.

Cităm fragmente din Genealogie: „Născută ești pe locu 'n care Sciiți Umbat-au rătăcind odinioară, În Dunărea albastră prima oară Răsfrântu-ți-ai comorile cosiiți.

Născută ești pe un pământ de vis Unde-și cânta Orfeu pe liră focul Și'n ritm de valuri legându-și jocul

Săta în hore zeul Dionys, Al Traciilor dîmăți poet și zeu Ce dus-a floarea gândurilor rară, A versului și-a dansului comoră

Poporului lui Ahil și Tezeu”. Totuși, în raport cu valorile volumului, cel mai realizat este „Popasul vienez”. „Plimbarea prin pădurile vieneze” e, de dreptul, un fel de Epigoni sau Les Phares, minus ceace e numai al lui Eminescu sau numai al lui Baudelaire.

Cu volumul PSYCHE, d. Constantin Micu se clasează, repetăm, în rândul urmașilor lui Eminescu. Versuri ca acestea, ne ilustrează cu prisosință aserțiunea:

„Din lumea ce pierdută-i pe al veciei drum Abia scilpiri răzlete și umbre au mai rămas...”

Mai repetăm că o reluare a filonului eminescian nu este nici cu puțință nici recomandabilă câtă vreme marele poet stă, mai prezent ca un munte, la orizontul conștiinței și sensibilității noastre.

D. Constantin Micu a scris însă strofe ca acestea: „Diana, cu sâgeata în arcu-i înstrunț,

Și'nălță silueta mai pură ca o floare, Aștepti s'auzi că sună din cornul ei vrăjii Și zeei să porneașcă din nou la vânătoare”.

„Așa încercat, cum este, de-a timpului povară Ce-a străns aici belșugul din cerul larg deschis, Dece mi-apare parcul, în seara asta rară, O navă ce, desprinsă de fărâm, plutește 'n vis?”

Credem că aceste strofe, și mai ales prima, arată un climat în cuprinsul cărăuia poetului și filosofului Constantin Micu s'ar simți bine și ar avea ceva de spus.

ANNA-MAD vrea să aducă, după cum sună o dedicație scrisă cu mâna de însuși poetul Mihnea Gheorghiu, „rimbaldian viața romantată a bu-nului nostru Dumnezeu”. De fapt însă, Anna-Mad aduce, nu mai puțin rimbaldian, cântecul-rechemare al unei iubiri zise pe strunele cele mai savant stăpânite de un autentic talent liric:

„Anna Mad, o îndrăzneală desprinsă de lucruri a fost ciclul grav al tău, și dorul de covârșitoarea moarte. Pe itinerar înflorit, călătorea spre spațiile tale viața mea toată, întovărășind corăbii, ca pasărea albă a destinului. Cu plămânil golii de săgetarea goanei, cu dinții încoțosii de un singur gând, cu o perdea grea de uitare pe retina, inima mea se dilată ca de apropierea Marilor Lande, la vraja ta ur'asă, îndepărtată”.

Și Anna-Mad e vrăjă a unei poezice perechi de cuvinte: „Mă bănuie amintirea unei poezice perechi de cuvinte; a-colo sus, călătorea incendiar nispul de amurg al orașului...”

„Tutul pe care-l cultivă d. Mihnea Gheorghiu a fost, sunt ani puțini de atunci, la modă. Ceeace însă-l distinge pe autorul Annei-Mad de confrății întru prețios și vag, este o înțuită aparte față de cuvântul cântat, cântărit, și reținut în ordinea ponderilor lui celor mai nobile.

Poezia astfel născută nu poate fi decât dificilă înțelegerea de toate zilele și inaccesibilă sensibilităților neinițiate. E, totuși, poezie în măsura în care este incantație.

Presupunem că Anna-Mad e operă de început, sau una dintre realizările de început în cariera poetică a d-lui Mihnea Gheorghiu.

Simți însă, în toate rezonanțele ei, acel duh care vine, nu știi de unde și bate nu știi încotro, dară în urma căruia se aprind stelele cerului.

Dacă nu va rămâne prins în propriile sale mreji, d. Mihnea Gheorghiu va ajunge departe.

TRAIAN CHELARTU

Traducător inspirat al liricii lui Edgar Poe, autor al subtililor și diafanilor poezii din „Duh de basm”, poetul Emil Gulian reprezintă printre scriitorii de azi un profil singular, o conștiință de artist rar întâlnită, o mare distincție de caracter.

Luptător pe frontul din Răsărit, imbrăcând peste hlamida poeziei o grea armură de cruciat, Emil Gulian, tânărul delicat de ieri, înfruntând crivățul și gerul pe vasele tundra ale Rusiei, apăară în aceste momente clipele noastre de liniște, regiunile netulburate ale poeziei.

E în această voință de războie cu adversitățile de orice fel ceva din primordiala tărie pe care numai ingerii și poezii o posedă, ceva din înzările spiritului neîmpăcat cu condițiile lumii terestre.

Pentru a evoca forța de exprimare a acestui poet, corespondențele adânci cu misterele lumii vegetale, cu tămănuțele efluvii de viață ce cresc din rodniciile pământului, transcriem acest halucinant poem, apărut în Almanahul „Universul” 1943:

INFERN

O stradă sălbatecă în care copacii Își răsuțeau spre cer Vine străbme și negre, — O stradă de zaruri, în care doar casele Stăteau neclintite, cu ferestrele oarbe, Ca statuetele albe cu ochii de piatră. Cu ferestrele oarbe la acest infern!

Când ei năvăleau în grădini, În grădinile toamnei, să disprețuiescă Ronturi cu crizanteme despletite, Trandăfiri de toamnă scuturaji!

În isbuenirea aceea de viață În care copacii se sbăteau Cu trunchiurile lor răsuțite și ude Și năvăleau în grădini printre case, Printre garduri trântite, să umilească Crizantemele care mureau ca și toamna, O singură casă se dărașea

Între celelalte ce stăteau drepte.

Emil Gulian, poet al vieții vegetale

Emil Gulian, poet al vieții vegetale

Emil Gulian, poet al vieții vegetale

Emil Gulian, poet al vieții vegetale

Emil Gulian, poet al vieții vegetale

Emil Gulian, poet al vieții vegetale

Emil Gulian, poet al vieții vegetale

Emil Gulian, poet al vieții vegetale

Emil Gulian, poet al vieții vegetale

MATINALA

de RAUL RADICE

D. Raul Radice, corespondent de război al ziarului *Corriere della Sera* și admirator al României, unde a poposit întotdeauna în trecerile din spre Patrie spre front, este în același timp un reputat scriitor al Italiei și consacrat ca atare în epica modernă.

Dela L'Educazione sentimentale, prin care Raul Radice își făcea intrarea în tagma scriitorilor ponderați și dărzi, la *Vita Corn* ca di Corinna celebrată prin premiul Bagutta în 1934, dela *Tre sorelle* și până la recentul volum apărut în 1943 în editura Ceschina,

La Trotola, acest scriitor nu s'a desmințit niciodată, imun în fața curentelor literare și a opiniei publice păstrându-și năwralele și singularitatea. Gingașia suavă a celor mai materiale stări practice prezentate cu o deosebită delicatețe de autor, luminează personajele încorporându-le într-o armonie specifică. Armonia unei interiorități lucide care suprapune exact vitalitatea însului uman pe spiritualitatea eului său interior, creind o dublă și totuși o unică trăire. În această trăire constant dublată și constant readusă la

unitate de autor, evoluează eroii în situații reale și perfect autentice.

Volumul *La Trotola* înseriază în grupe de nuvele, Povestiri la persoana întâi a, Nelniști, Sărmanii și Uniforma militară, o colectivitate foarte variată de personaje, care populează o lume frumoasă de o înaltă concepție și cu un excepțional sunet moral. O viață senină trăită real sau retrospectiv, atmosferizată în cel mai pur decor.

Iată deci un scriitor care merită să fie cunoscut și admirat dar mai ales stimat.

— E târziu? — îl întrebă pe Ștefan fiindcă mi se păruse că se uită la ceas.

— Nu — răspunse; și adăugă îndată: Cafeneaua aceasta par'că nu prea mă atrage.

— Vrei să mergem în altă parte?

— Nu cred să fie mai bine ca aici — spuse el — și de data aceasta se uită intr'adevăr la ceasul pe care-l purta la mână. De astfel eu trebuie să plec foarte repede acasă.

— Și eu.

Ștefan își aprinse o țigare și privea atent trei persoane care tocmai intrau.

— Ce puțină lume! spuse el râzând.

Intr'adevăr, grupul restrâns de noi vizitatori ai cafenelei, părea că mărește impresia de gol: oglinziile imense alăturate pe pereți pronunțau pustul și hălmăgios aprinse n'ageau peste chelneri o boare înghețată și aspră, care părea că-i schimbă în stane de așteptare. Locul atât de plăcut al întâlnirilor noastre de altădată ni se părea acum deșert și jalnic.

— Vii deseori pe aici? — mă întrebă Ștefan.

— Da, — am întărit eu. Și uneori, credința pe care o păstrăm greșelilor noastre.

— Poate acceptarea — mă corectă Ștefan. De foarte puține ori m'am căut de păcatele mele, de învățătura pe care mi-au dat-o, de binelile care le-a urmat. Și totuși, de câte ori mi-am recunoscut un păcat, de atâtea ori m'am hotărât să fug de el.

Mergeam alături, printre case uniforme pe care le cunoșteam atât de bine din nopțile noastre hoinăre. Mergeam singuri, pe aceeași stradă pe care altădată o străbăteam numai în cete. Pe atunci credeam că ceata noastră nu se va desmembra niciodată și că noi cei de atunci vom fi mereu aceiași nedespărțiți și veșnic tineri.

— Nu reneg ce mi-a plăcut odată, — continuă prietenul meu — dar oamenii, chipurile lor, plăcerile de care m'am depărtat, devin în viața mea simple imagini; statornice și totuși fugare. Când o să-ți faci plăcere, o să-ți arăt casa mea. Două odăi încăpătoare și curate, cu ziduri luminoase, între care am adus semnul vizibil al imaginilor pe care nu vremea le

— N'am mai venit de un an.

— Și prietenii de atunci?

— Unii s'au căsătorit, alții au plecat. Cei pe care îi mai văd îi caut acasă.

— Bine — încheie Ștefan.

Cu câțiva ani mai înainte eram obișnuit să-l văd în fiecare seară pe Ștefan; dar amintirea serilor și orelor târzii petrecute împreună, era umbră de o depărtare în care toate se destrămuau. Același la fire și la chip, Ștefan îmi părea acum profund schimbat. Nici un cuvânt despre vremurile apuse; nici o nostalgie, nici un regret pentru viața de care ne bucurasem cu atât nesăț. Pe atunci Ștefan nu se simțea la largul lui decât când cobora înserarea; noaptea îl făcea extraordinar de sprinten, de vioi, de lucid. Acum, obrazul lui nu arăta semnele oboselii, dar exprima suferința unui om care și-a încheiat o zi trăită intens. Ochii lui, pe care-i știam numai înțeleșiți, reflectau acum o lumină nouă; și glasul, puțin scăzut, devenise mai dulce și mai grav.

— Să mergem — spuse Ștefan; apoi zâmbind: — E târziu de tot.

Mă uitai la ceasul cafenelei.

Era zece. Mai aveam două ore până la miezul nopții.

— Să mergem — spusei la rândul meu.

Revenit la Milano de câteva luni, după o îndelungă absență, Ștefan nu mă căutase; aștepta să ne întâlnim la întâmplare. Mi-a vorbit foarte puțin de felul lui de viață și m'a întrebat tot atât de puțin de al meu. Poate voia să ne vedem altfel de cum ne cunoșcusem.

În clipa când ieșeam, am zărit prin sticla ușii rulante chipul Laurei Berga. Nu știam dacă o zărise și Ștefan. Laura intra împreună cu soțul ei, ascunsă de statura lui.

In stradă, l-am auzit pe Ștefan:

— Cred că e fericită!

Nu mai avea decât cuvinte searbede pentru vechia lui iubire. Vorbea cu glas limpede fără niciun accent de suferință și mă întrebam de ce mai pronunțase Ștefan cuvintele acelea, când nu le simțise deloc. Poate că să-mi arate că Laura ieșise pentru totdeauna din existența lui, că iubea o altă femeie.

— Să mergem pe aici, dacă vrei.

Uitasem că la plecarea din Milano, Ștefan își vânduse casa și acum locuia probabil în altă parte.

— Locuiesc pe aceeași stradă cu tine — îmi spuse. Sunt vecini.

— Credeam că vei locui întotdeauna în cartierul în care te-ai născut.

— Dece? — mă întrebă el cu ochi scârpători. Și tu ești milanez și slavă Domnului, că și-a schimbat desu de des casa și cartierul. Locul unde m'am născut a rămas întotdeauna același.

— Și nu te recheamă niciodată trecutul?

— Nu.

De data aceasta Ștefan răsă din toată inima. Ne amăgim la gândul că ne putem reintoarce, dar zadarnic de a încercarea. Fiindcă trecutul stă pe loc, iar noi evoluăm. Ascultă-mă, — continuă el străngându-mi brațul — trecutul ne dăruiește un singur bun: conștiința greșelilor noastre.

Pentru prima oară, Ștefan pomenea de trecut.

reînvia ei doar amintirea. Obiecte ce-mi sunt dragi, dar pe care le știu sortite pierrii și de care sunt pregătit în orice clipă să mă despărț.

— Casa unui solitar — am șoptit — amintindu-mi că Ștefan dor-sea întotdeauna singurătatea.

El dădu negativ din cap.

— Casa unui om singur, nu a unui solitar. Sunt unele clipe în viață, când simți nevoia singurătății. Și dacă știi s'o cucerești, te poți considera un învingător. Dar trebuie să știi și să te desberbi la timp de ea înainte de a pune stăpânire pe tine. Fiindcă atunci din învingător devii un vicios.

— Și tu te vei desbăra?

— Cred. Doresc.

Ne găsim la colțul străzii Senato. Mersesem câteva ore'n șir, fără să ne dăm seama de trecerea timpului.

— Iată — spuse Ștefan, arătându-mi pomii negri din grădini — primele raze ale soarelui îi luminează de la spate. Mi-aduc aminte că'n adolescența mea am văzut acest minunat spectacol înfricoșat după prima noapte petrecută în oraș. De atunci, îl revăd în fiecare zi, fiindcă soarele mă găsește întotdeauna treaz.

Fiecare cuvânt pe care-l spunea, pornea dacă nu dintr'un sentiment unic, dintr'un fel unic de a simți.

— Niciunul dintre noi nu ne-am pierdut zadarnic dimineața — spuse.

— Da. Dar mie în vremea aceea nu-mi plăceau. Preferam fantezia orelor nocturne, mai puțin consistente și mai pline de farmec.

— Ce mult îți plăceau! nu mă puteai opri să-i spun.

— Da, dar le-am mistuiți pe toate. Acum noaptea mă refuză; și întunecată, întunecată ca păcla.

De data aceasta, Ștefan gândea la fel cu mine.

— Cu fiecare zi — adăugai — fantezia noastră slăbește.

— De ce spui așa? Sunt momente când fantezia îți pare intr'adevăr stearsă, dar în locul ei răsare speranța.

— Care?

— Toată speranța. Seara nu-ți oferă decât coaja unui fapt consumat în cursul zilei, pe câtă vreme dimineața e plină de făgăduință. Lumina ei... se întrerupte o clipă, par'că s'ar fi temut de cele ce avea să spună, sau par'că i-ar fi fost rușine: apoi... e frumoasă ca fața unei femei.

— Fața unei femei adevărate? îndrăznii eu.

— Da, — și vocea îi redeveni limpede — ca fața unei femei adevărate.

Tăcu. Și eu îi respectai tăcerea. Nu eram deloc surprins de cele ce-mi spusese, doar puțin contrariat. Mă gândeam la Laura și la atâtea alte femei pe care le dorise cândva Ștefan. Și simțeam că tăcerea clipeilor acelora valora mai mult ca orice întrebare.

Fața unei femei frumoase...

Ștefan nu-mi spusese numele acelei femei, nici cum o cunoșcuse. Dar am înțeles că trebuie să fi fost foarte tânăr și săracă, fiindcă Ștefan o aștepta dimineața și însemna că avea o slujbă. O femeie și o întâmplare ca oricare alta; dar lui Ștefan i se păruse nouă, fiindcă sufletul lui era pregătit acum s'o

înțeleagă, poate fiindcă era reînnoită de miracolul unei neobișnuite expresii feminine.

— Dintr'un act generos, — îmi spusese Ștefan, — din delicatețea unui gest, și se întâmplă uneori să crezi într'o omenire întreagă. Așa am înțeles eu printro singură femeie, frumusețea tuturor femeilor care măsură.

Silit să se plimbe pe străzile orașului în zori, în așteptarea iubitei, asistase la cosmicul proces de topire a umbrei în lumină, care pentru el își însușea farmecul strălucirii al celei mai perfecte armonii. Armonia universală de alb și negru. Apoi revenit om din atom universal, asistase la procesul social al înfrățirii lui cu mediul și oamenii dimprejur, ins de ins, caracter de caracter învățând să-i cunoască și să-i iubească.

— Acum nu mă mai înșel — reluă Ștefan. De la prima vedere, disting femeia care muncește de cea care nu muncește, pe cea novice de cea cu experiență, pe cea îndărătnică de cea voluntară. Puține sunt intr'adevăr frumoase, dar fiecare își are farfecul ei specific și pe măsură ce o cunoști mai bine o găsești tot mai frumoasă.

Nu voiam să-l contrazic pe Ștefan fiindcă nu voiam să-i neutralizez gândirea, nici să-i spun că solilocviul acela spus de un altul mi-ar fi părut poate naiv. Pronunțat de el, părea simplu dar impresionant, prin emoția care-l făcea pe om să nu mai distingă imaginile lumii exterioare de cele ale lumii sale interioare.

De aceea am tăcut, continuând să merg alături de Ștefan. Simțeam în el o certitudine plină de recunoștință și încurajare. Poate îmi era recunoscător pentrucă-l ascultasem și mai ales pentrucă respectam pauzele pe care voise să le lase între cuvinte.

Ajunsesem în fața casei. Se opri și-mi spuse calm: — Dacă vei veni la mine într'o seară, vei găsi pe masă o fotografie. Și poate vom fi întrerupți de telefonul prin care mă va chema o voce dragă, să-mi dorească noaptea bună; noaptea Barbarei începe întotdeauna după cină.

Privi în sus, ca și cum ar fi vrut să descopere pe acolo pe undeva chipul Barbarei.

— Acum doarme.

— Poate te-a chemat mai devreme și nu te-a găsit — spusei eu jenat oarecum că-l reținusem până la ziuă.

— Știa că sunt cu tine. Și de altfel frumusețea vizului mă va readuce senin în mintea ei.

Se rezamă de ușă fără s'o deschidă și privea mereu în sus, învârtind pe deget inelul cu chei. Imagini strălucitoare de noi îl imbiau să prelungescă solemn tăcerea.

— Peste câteva ceasuri — reluă — voi fi la ea. Locuiește departe de aici, într'o casă împrejmuită de verdețuri o paște imensă în fața. La început, o așteptam în poartă. Era întotdeauna tristă și plictisită. Și aveam impresia că-i văd ochii în lacrimi. Spuneai că-i e somn și că nu se va obișnui niciodată cu plimbările matinale. Am continuat s'o aștept întotdeauna la aceeași oră; și'n fiecare zi o însoțeam o bună bucată de drum. Simțeam că suntem tristi dar răzși și că tristețea noastră avea să regenereze un ritm nou.

— Ritmul pe care-l purtai în tine.

— Sau în noi? Cu fiecare dimineață nouă, Barbara devenea tot mai senină, tot mai vioasă. Și eu n'o mai așteptam în poartă, ci la colțul străzii, ca să-i pot urmări toate mișcărilor, să mă bucur cât mai mult

de lumina surâsului și pe care-l distingeam din ce în ce mai clar, pe măsură ce se apropia de mine. De atunci o aștept mereu acolo. Ea îmi simte plăcerea și merge încet ca un nou purtat de vânt. Eu stau neclintit; ea mă salută de la distanță îndată ce mă zărește și când ajunge aproape, îmi întinde gingaș înfructul din care a început să muște scoborind scăriile. Barbara spune bună ziua, cașcum ar spune că ziua e bună.

Ștefan continua să rotească inelul cu chei pe deget așteptând par'că dela mine o întrebare. Întrebarea pe care o așteptase toată noaptea. I-am căutat ochii și când i-am înălțat am spus:

— Când te cununi cu ea?

— La primăvară, îmi răspunse. Aș vrea s'o duc în fața altarului dim neața devreme, când de chide paraoliserul ușile bisericii. Barbara să vină cu de obicei, eu spre mine și eu să-i cer să trecem împreună pragul sfânt. Să-i înmâin mână și s'o conducă sub boltă plină de lumină a casei Domnului. Soarele să-i curățe razele pe fruntea ei și s'o încunune. Aerul să fie înmăscat cu tămâie și să fim singuri, numai noi singuri și săraci, mireni ai orelor timpurii.

Ștefan privi iar în sus. Apoi, după un răstimp, adăugă:

— Nu știu dacă o vor îngădui canoanele. Tu ce crezi?

— Eu cred că da. — răspunsei pe rând până'n mânduva oaselor de frumosul pe care-l descoperam în prietenul meu.

Luna se ivise de după o casă. Stăruia încremenită deasupra creștetelor noastre prevestind zorile.

In românește, de
ANDRONICA POPESCU

Din volumul LA TROTOLA.

Mama

Deși bătrână,
Cu fața rumenă și sănătoasă
Ca apa rece din fântână,
Intr'un hundra de lână
Gros, vărgat,
Bătut la piua
Și lucrat
De mâna ei,
De cum miște-abea de ziuă
Și pân' ce soarele apune peste sat
In Leasă,

Acți o vezi dereticând prin casă,
Vorbind cu păsările, încropind mâncare,
Cupind fuitoru'n graba cea mai mare,
Acți pe câmp, cu tata la arat...

Duminea de treburi se desferică.
Purcede mai devreme la biserică,
Cu doi frângeți și-o lumânare,
Să dea pîntelului o Liturghie
Pentru feciorul dânsii al mai mare,
Care-i plecat de-un an la datorie,
Să lupte pentru Neam, Hristos și cei din pribegie...

Să aibe grijă Bunul Dumnezeu de ei,
Că'n rigimentu'n care-a fost luat,
Nu are, biet, pe nimenea din sat,
Și poate-i amărit că-i singur-singurel,
In Pravoslavnică Rusie...

LEONIDA SECREȚEANU

DOI MARI SCRITORI FINLANDEZI: Aleksis Stenvall Kivi și Frans Emil Sillanpää

Franz Emil Sillanpää s'a născut în anul 1880, sub acoperșul unei căsuțe de lemn, pierdută în pusturile provinciei Häme.

Fiindcă pe lângă cabană trecea un rășor, încingându-o de toate părțile, și pește el, cel dinăuntru își construșeră un pod ca să poată trece pe celălalt mal, vecinii și tăetorii de lemne l-au botezat pe cabanier împreună cu așezarea lui, „Sillanpää” = oap de pad.

Bătrânul Sillanpää a fost un om și anonim tăcor de lemne, din a cărui căsnicie n'a rămas în viață decât Emil, celălalt doi frați murind curând după venirea lor pe lume.

Micul Sillanpää și-a petrecut copilăria, ca dealtfel și Kivi, în mijlocul naturii, colindând pădurile aproape nepătrunse și admirând răsăritul și apusul soarelui care se oglindea în apa lacurilor atât de dese în acele părți. Anii aceștia de vagabondață câmpenească au lăsat urme adânci în sufletul lui Sillanpää. Operele lui de maturitate vor înșădui să se vadă acest lucru.

Carte a învățat târziu și pe apucate. Locul unde-i aveau ei căsuța era ca și pustiu. Școala cea mai apropiată era la cincizeci de kilometri, încât Sillanpää a fost obligat să se mulțumească cu ceea ce putea să-i ofere școlile ambuante cari colindau pe atunci în țară. Spre norocul lui, curând după acestea s'a deschis o școală primară prin împrejurimi și Sillanpää a putut fi printre primii care s'a înșers.

Profesorul a fost mulțumit de micul școlar, în care vedea o inimă înclinată deosebit pentru literatură. Epoca în care Sillanpää și-a început studiile în mod mai temerar, a coincis cu sefulnea de rusticare a Finlandei.

Ca o reacție naturală și spontană, învățătorii de pe tot cu-

prinsul țării, au prins să deștepte sentimentul național al micilor lor elevi și mai vârtos să-i învețe să prețuiască tezaurul autohton. Copiii sunt îndrumați spre satul și viața finlandeză, a căror cunoaștere le este merou propovăduită.

După ce a terminat școala primară, învățătorul l-a sfătuit pe bătrânul Sillanpää să-și dea mai departe copiii, la liceul din Tampere. Cu mari sacrificii, Sillanpää a făcut acest gest, însă numai atât cât a putut termina cinci clase de liceu. Cheltuielile prea mari au secat forța lui Sillanpää și cu tristețe a trebuit să-și retragă copiii dela școală. Micul Sillanpää n'a desădăduit.

A început să dea lecții în particular și cu ajutorul unor prieteni înșăriți a reușit să treacă bacalaureatul, în 1908, după care s'a înșers la Universitate, unde a studiat biologia, chimia dar și literale. Urmările practice ale contactului cu biologia se vor întrevede în toate operele lui. Sillanpää, spre deosebire de Kivi, este un fin și pătrunzător psiholog. Cu o artă de chirurg și cu o plăcere aproape diabolică, taie și soareta la lumină măruntăele sufletului omeneș.

În deosebi în romanele de maturitate, de pildă „Stăna Mizeric”, întârzie pe pagini întregi la analize de ordin psihologic și biologic.

Ca și în liceu, nu mai poate continua Universitatea. Datorită făcute în anul de studii II sufocă și se vede obligat să întrerupă și să se întoarcă la bătrânii lui părinți, sărăciți și lănați de foame. Sărmanii nu se hrăneau decât cu cartofi și sareceli, la mână în mână și câte o coajă de pâine.

Reintors în sâmul naturii, se asternă pe scris pentru a putea trăi și el și ai săi. Apariția și-a făcut-o în 1913, dând la lumină prin ziare și reviste, nuvele și schițe, urmate fiind în 1915 de romanul „Viață și Soare”, pagini autobiografice, unde povestește reintoarcerea sa la Sillanpää și căsătoria lui cu fata unui țaran destul de sărac, care-l face șase copii.

Sillanpää a rămas profund legat, atât sufleteste cât și fizicește de cei umili, de anonimi și necăjiți tăetori de lemne, a căror viață o zăgrăvește, scoțând pe prim plan lupta lor cu soarta, cu eoul, nu natura și cu oamenii. În el în sufletul lor oblid și hărtănit de asprimile vieții, gă-

Scrisoare peste depărtări

Nu te mai văd... nu te mai aud... nicăieri nu mai ești...
Din gânduri, totuși, chipul tău cu priviri albastre îni coboară
Peste amintiri... vremea îmi aduce minunat născocitele povești
Dar glasul lor îmi pare trist ca o tânguire de vioară...

Câtă depărtare... câte drumuri albe între noi s'au întins!
Olipete par veacuri... așa de noet se cerne vremea prin ele...
Parcă m'am fi fost ieri într'un așa de mic cuprins...
Atât de vast, în lături, nu știu cine și de ce ne-a împins...

Unde-ți sunt animate dorurile, de privești lung peste depărtări
Ca soarele în ultimă umbrășare spre Apus?
Lângă care fată dragă îți poposeșc atâtea uitări
De rămâi mereu cu gândul cine știe unde dus?...

Nu te mai văd... nu te mai aud... nicăieri nu mai ești...
Vremea durează între noi nemărginit de întinșeri pustii,
Bucuriile de ieri și-au urzât amintirile în povești...
Dar... amintirile toate-mi bat în geam, să-mi spună că-ai să vii...

LAMBRIANA GHERMANESCU

